

KÜLFÖLDI HÍREK AZ IPARJOGVÉDELEM TERÜLETÉRŐL

Amerikai Egyesült Államok

2023. március 19-én az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága (Supreme Court, SC) egyhangú döntést hozott az *Amgen* kontra *Sanofi*-ügyben, amelyben értelmezte a kielégítő kinyilvánítás törvényi követelményét.

Tények

Az ügy olyan antitestekre vonatkozott, amelyek segítenek csökkenteni a kis sűrűségű lipoproteinek (low density lipoprotein, LDL) koleszterinszintjét. Az Amgen 2014-ben olyan szabadalmakat szerzett, amelyek a következőkre képes antitestek „teljes nemzetségét” igényelték:

- a kilences típusú proprotein-konvertáz-szubtilizin/kexin (PCSK9) specifikus aminosav-maradékainak megkötését; és
- a PCSK9 LDL-receptorokhoz való kötődésének blokkolását.

A szabadalmi hivatalhoz benyújtott beadványa részeként az Amgen azonosította 26 olyan antitest aminosav-szekvenciáját, amelyek a fenti két funkciót látják el. Ezen túlmenően az Amgen csak két módszert ajánlott fel a szakembereknek más olyan antitestek előállítására, amelyek a PCSK9-et a leírtak szerint megkötik és blokkolják. Nem sokkal azután, hogy megkapta szabadalmait, az Amgen beperelte a Sanofit egy konkurens PCSK9-gátló gyógyszerére mint bitorlóra hivatkozva.

A Sanofi azt válaszolta, hogy az Amgen leírásai nem teszik lehetővé a szakember számára a két igényelt funkciót ellátó antitestek teljes körének előállítását és felhasználását. A Sanofi azzal érvelt, hogy a szóban forgó szabadalmak potenciálisan több millió, a két funkciót ellátó, nem nyilvánosságra hozott antitestet igényeltek, és az ezen antitestek előállítására szolgáló, két nyilvánosságra hozott módszer a tudósok számára a próba-hiba módszert igényelte. A körzeti bíróság (District Court) egyetértett ezzel, és arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó igénypontok nem voltak kinyilvánítva, amit a kerületi bíróság (Federal Circuit, FC) megerősített.

* A szerző hálás köszönetét nyilvánítja Molnár Imre szabadalmi ügyvivő úrnak a szöveg gondos lektorálásáért.

Döntés

Az alsóbb fokú bíróságokkal egyetértve az SC megállapította, hogy az Amgen nem tette lehetővé mindazt, amit állított, még akkor sem, ha észszerű mértékű kísérletezést engedett meg. A bíróság megállapította, hogy az Amgen az antitestek funkciója által meghatározott egész osztályának monopolizálására törekedett, és olyan módszereket írt elő a nyilvánosságra nem hozott antitestek előállítására és felhasználására, amelyek „alig többre rúgnak két kutatási feladatnál”. A bíróság kiemelte, hogy az első módszer pusztán az Amgen saját próba-hiba módszerét írta le a funkcionális antitestek megtalálására, míg a második nem jelentett többet, mint az antitestek összetevőinek vak helyettesítését, ami „a technika jelenlegi állása mellett bizonytalan kilátású” eljárás. A bíróság továbbá megjegyezte, hogy egy kellően kinyilvánított igénypont nem kényszeríti a szakembert fáradtságos kísérletezésre.

Az Amgen három alternatív érvet hozott fel álláspontja alátámasztására, amelyeket a bíróság nem talált megalapozottnak.

- Az Amgen először is azt állította, hogy az FC tévedett, amikor összekeverte azt a kérdést, hogy egy találmányt kinyilvánítanak-e, azzal a kérdéssel, hogy mennyi időbe telhet a szakembernek egy széles oltalmi körű igénypontban foglalt minden egyes megoldás megvalósítása. Válaszul a bíróság azzal érvelt, hogy az FC világossá tette, miszerint nem tekinti döntőnek az egyes megoldások megvalósításához szükséges összesített időt és erőfeszítést.
- Az Amgen ezután azzal érvelt, hogy az FC megemelte a funkciójuk által meghatározott megoldások egész nemzettségét felölelő igénypontok engedélyezésének határát. A bíróságot ez ismét nem győzte meg, és úgy találta, hogy az FC döntése összhangban van a precedenssel és a Kongresszus azon irányelvével, hogy minél többet állít egy fél, annál többet kell alátámasztania.
- Végül az Amgen arra figyelmeztetett, hogy a megerősítés azzal a kockázattal jár, hogy „megsemmisíti az áttörést jelentő találmányok ösztönzését”. Itt a bíróság megállapította, hogy a feltalálók ösztönzése és annak biztosítása, hogy a nyilvánosság teljes mértékben részesüljön az innovációkból származó előnyökből, a Kongresszus hatáskörébe tartozik.

A bíróság azzal zárta mondandóját, hogy megerősítette a Kongresszus azon megítélését, amely szerint „ha egy feltaláló sokat követel, de csak keveset tesz lehetővé, akkor a nyilvánosság nem részesül az alku előnyeiből”. A bíróság véleménye azonban máshol világossá tette, hogy ez nem egy értelmű szabály.

Ez nem jelenti azt, hogy a leírásnak mindig részletesen meg kell adnia, hogyan lehet egy igényelt osztályon belül minden egyes megoldást megvalósítani és használni. Bizonyos esetekben az általános tulajdonságok közlése megbízhatóan képessé teheti a szakembert arra, hogy az összes igényelt terméket előállítsa és felhasználja, nem csak azok egy részhalmozát.

Ennek megfelelően az engedélyezés továbbra is olyan jogi kérdés marad, amelyet az egyes esetek konkrét tényállása alapján kell értékelni.

Brazília

A Brazil Szabadalmi Hivatal bejelentette, hogy mindössze 2 év alatt kíván szabadalmakat engedélyezni.

Az általa 2023. május 25-én összehívott online találkozón a fő nemzeti tanulmányi és szellemi tulajdon-jogokkal foglalkozó szakemberek szövetségeinek képviselőit az INPI elnöke és a szabadalmi biztos tájékoztatta a kormány terveiről, hogy a szabadalmak megadásának határidejét a szabadalmi bejelentés benyújtásától számított 2 évre csökkentik Brazíliában.

A szövetségek üdvözölték a célkitűzést, és megvitatták a vonatkozó technikai kérdéseket, beleértve az ipari tulajdonról szóló 1996. 05. 14-i 9.279. sz. törvény 32. és 33. szakaszával kapcsolatos kérdéseket.

A 33. szakasz legfeljebb 36 hónapos határidőt biztosít a bejelentőnek a vizsgálat kérelmezésére. Más szóval, a bejelentők ezen előjogának megőrzésére az lenne a megoldás, ha célként határoznák meg, hogy a szabadalmi hivatal érdemi határozatát a vizsgálat iránti kérelemtől – és nem a bejelentés benyújtásától – számított 2 éven belül kell kiadni, tekintettel arra, hogy a bejelentők már most is előre, a szabadalmi bejelentéssel együtt kérhetik a vizsgálatot, és ez változatlanul megmaradna.

A korai vizsgálat különösen azon vállalatok számára fontos, amelyek szeretnék és igénylik, hogy szabadalmi bejelentésüket minél hamarabb megadják. Az érdemi döntés meghozatalának átlagos késedelve a 2022-ben kiadott szabadalmakkal mérve a vizsgálat iránti kérelem benyújtásától számítva 49 hónap volt, azaz valamivel több mint 4 év, így ennek a határidőnek 2 évre csökkentése már jelentős javulást jelentene.

Egy másik aggály a 32. szakaszból ered, amely kimondja, hogy a szabadalmi bejelentések önkéntes módosítására csak a vizsgálat kérésének benyújtásáig van lehetőség. Ez azt jelenti, hogy minél hamarabb kéri a vizsgálatot, annál rövidebb az az időszak, amikor a bejelentő önkéntes változtatásokkal módosíthatja bejelentését.

Összefoglalva, annak ellenére, hogy az egyesületek üdvözlik és támogatják az INPI-tervet, vannak még megoldásra váró gyakorlati kérdések, és lehetséges, hogy a szabadalmi bejelentések braziliai feldolgozásának felgyorsítása érdekében a szellemi tulajdonról szóló törvény módosítására tesznek majd javaslatot.

Egyesült Királyság

Az Oxfordi Egyetem a felsőbb bíróságnál (High Court) pert indított egy nyári iskolákat szervező cég ellen az egyetem nevének a tevékenységükkel kapcsolatos használata miatt. A londoni felsőbb bírósághoz benyújtott iratokban az egyetem azt kéri, hogy az Oxford Royale Academyt működtető Oxford Programst kötelezze üzleti nevékből az Oxford szó eltávolítására.

Az „Oxford” szót általában az Oxfordi Egyetemmél hozzák összefüggésbe. Valószínűleg ez az egyik olyan pont, amellyel maga az egyetem érvel az Oxford Programs ellen indí-

tott védjegybitorlási perben. Az Oxford Programs az Oxford Royale és az Oxford Royale Academy kifejezést használta az Oxfordban tinédzsereknek és felnőtteknek kínált tanfolyamok széles skálájával kapcsolatban. Weboldalukon az Oxfordi Egyetem különböző képei mellett azt állítják, hogy tanfolyamaik „az egyetemi élet hiteles ízelítőjét” nyújtják. Azoknak azonban semmi közük nincs az Oxfordi Egyetemhez.

A védjegy alapvető funkciója, hogy garantálja a kínált áruk és szolgáltatások azonosságát, és a védjegyek még akkor is védelmet élveznek a tisztességtelen előnyökkel szemben, ha az eredet összetévesztése nem áll fenn. Ezt szem előtt tartva nem teljesen meglepő, hogy a világ egyik legtekintélyesebb egyeteme aggódik, és lépéseket tesz a szóban forgó védjegyek oktatási szolgáltatásokkal kapcsolatos használata ellen.

Az Oxfordi Egyetem néhány bírósági jogorvoslatot kér, többek között azt, hogy a bíróság tiltsa el az alperest az Oxford Royale és az Oxford Royale Academy megjelölés használatától, valamint hogy a „www.oxford-royale.com” és a „www.oxford-royale.co.uk” doménneveket ruházzák át az egyetemre.

Érdekes lesz látni, hogy a bíróság úgy ítéli-e meg, hogy az Oxford Royale, Oxford Royale Academy és Oxford Programs megjelölés használata az „Oxford” szó beiktatása miatt alkalmas a fogyasztók megtévesztésére.

Egységes Szabadalmi Bíróság (Unified Patent Court, UPC)

A) Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle előző számában már hírt adtunk arról, hogy sajtóbejelentések szerint Milánó ad otthont az Egységes Szabadalmi Bíróság Központi Osztálya harmadik részlegének.

Ez a bejelentés az olasz, valamint a francia és a német kormány között létrejött megállapodást követően történt.

Az UPC-megállapodás korábban azt jelezte, hogy a központi részleg három része Párizsban, Londonban és Münchenben fog székelni, és hogy London lesz illetékes a kémiai, kohászati és „emberi szükségletekkel” kapcsolatos ügyekben. A brexitet és az UPC-megállapodás Egyesült Királyság általi ratifikálásának visszavonását követően folyamatos tárgyalások folytak a londoni bíróság helyettesítőjének helyéről.

A milánói bíróság hatáskörei megerősítésre várnak. A jelenlegi állás szerint a korábban Londonhoz rendelt hatásköröket ideiglenesen Párizs és München között osztották fel. E két részleg hatáskörei ismertek, és a következők:

- (A) Emberi szükségletek
- (B) Műveletek elvégzése; szállítás
- (C) Kémia; kohászat
- (D) Textil; papír
- (E) Rögzített építmények
- (F) Gépészet; világítás; fűtés; fegyverek; robbantás

(G) Fizika

(H) Villamosság.

A párizsi és a milánói bíróság egyes hatáskörökön osztozni fog egyelőre ismeretlen módon.

Még nem jelentették be, hogy a milánói bíróság mikor nyitja meg kapuit; valószínűnek tűnik azonban, hogy ez csak 2024. június 1-jét követően történik meg.

B) Az UPC 2023. június 1-jei megnyitása körüli izgalmak közepette egy valamivel gyakorlatiasabb bejelentés is történt.

Franciaország, Németország és legutóbb Olaszország most már hivatalosan is az angol nyelvet is a helyi részlegeik előtti eljárások elfogadott nyelveként jelölte meg. Ez azt jelenti, hogy a felperesek – bizonyos kivételektől eltekintve – az elsőfokú bitorlási kereseteket – amennyiben úgy kívánják – angol nyelven nyújthatják be ezeknél a helyi részlegeknél.

Emlékeztetőül, az UPC Elsőfokú Bírósága (ahol az eljárást kezdetben megindítják) számos helyi és regionális részlegből, valamint egy központi részlegből áll. A bitorlás miatt indított kereseteket a bitorló cselekmény helyétől és az alperesek lakóhelyétől vagy székhelyétől függően a központi vagy valamelyik helyi/regionális részleg előtt lehet előterjeszteni, ami azt jelenti, hogy bizonyos körülmények között a felperesnek lehetősége van a helyszín megválasztására. A bejelentés azt jelenti, hogy mostantól valamennyi helyi és regionális részleg ajánlhatja az angolt az eljárás nyelveként. A központi részleg előtti eljárások továbbra is arra a nyelvre korlátozódnak, amelyen a szabadalmat megadták. Az elsőfokú eljárás nyelve egyben bármilyen későbbi fellebbezés alapnyelve is lesz.

Az új bíróság harmonizációjának fokozása mellett a bejelentés valószínűleg kedvező fogadtatásra talál az új rendszer számos potenciális felhasználója, különösen az ázsiai és az amerikai felhasználók körében, és egy újabb előny annak az új bíróságnak a javára, amely azt reméli, hogy a szabadalmi jogviták első számú globális helyszínévé fogják igénybe venni.

Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH, European Patent Office, EPO)

A) A T 0500/20. sz. ügyben az ESZH fellebbezési tanácsa a kinyilvánítás elégséges voltát tárgyalta egy szélturbinával kapcsolatos, azaz mechanikai találmányra vonatkozóan. A felszólaló a nem kielégítő kinyilvánítással érvelt, többek között arra hivatkozva, hogy a módszer nem alkalmas a rotorlapátok szélső rezgéseinek észlelésére és csillapítására a szélturbina egyes részeinek sajátfrekvenciájához közeli frekvenciatartományban.

A tanács úgy döntött, hogy a találmányt kellően kinyilvánították, és hangsúlyozta, hogy a jelen ügyhöz hasonló esetekre igen magas bizonyítási teher vonatkozik, amelyben az ellenérdekű félnek vagy 1. bizonyítania kell, hogy az igényelt elképzelés nem működik, mert nem éri el a kívánt hatást vagy ellentmond a természeti törvényeknek, és/vagy 2. bizonyítania kell, hogy az igényelt találmányból hiányzik egy fontos szempont, amely megakadályozza

a szakembert a találmány megvalósításában. Nem elegendő azonban annak bemutatása, hogy van olyan nem működő megvalósítás, amely az igénypontok hatálya alá tartozik. A szabadalmat az engedélyezett formában tartották fenn.

Vezérmotívum

„Indokolás 3.6. Az olyan igényelt találmányok esetében, amelyek nem paraméterértékek vagy összetételek tartományát érintik, hanem egy készülék vagy egy módszer általános szerkezeti vagy funkcionális jellemzőiben kifejezett fogalomra irányulnak, nem elegendő a hiányosság bizonyításához egy olyan, az igénypont oltalmi köre alá eső példa elképzelése, amely nem működik, mert nem vagy nem teljes mértékben éri el az igényelt hatást, így ezért a találmány nem lenne kellően feltárva az igénypont teljes terjedelmében.”

A találmány háttere

A szabadalom egy szélturbinára irányul, amely egy irányváltást szabályozó rendszert és egy eljárást tartalmaz a szélérőmű irányváltási szögének szabályozására. A szabályozórendszer és az eljárás célja a rotorlapátok szélének nemkívánatos lengéseit csillapítani vagy megszüntetni. A vezérlőrendszer észlelheti a lapátszélek nemkívánatos rezgéseinek jelenlétét, és válaszul megváltoztathatja a géptörzs irányváltási szögét az ilyen rezgések csillapítása vagy megszüntetése érdekében.

A kinyilvánítás elégtelensége

A felszólaló a találmány kinyilvánításának elégtelenségével érvelt. A tanács megcáfolta valamennyi érvét, és kifejtette, hogy véleménye szerint szakembernek miért nem okozna nehézséget a találmány megvalósítása. Külön hangsúlyt fektetett az „észlelőeszközök” kinyilvánításának elégséges voltára, valamint arra, hogy ezek az eszközök képesek a találmány által megkövetelt módon észlelni egy vagy több lapát szélirányú rezgéseit.

A feltaláló azzal érvelt, hogy az érzékelőeszközök nem mindig képesek pontosan érzékelni a szélek rezgéseit. Ha a peremirányú rezgések frekvenciája közel van a turbina valamely más alkatrészének rezonanciafrekvenciájához, a rezgő alkatrész torzíthatja a peremirányú rezgés érzékelését. A fellebbezési tanács elismerte, hogy lehetséges ilyen helyzet előfordulása. Ezért bizonyos frekvenciák esetében – elméletileg – a szabályozási módszer nem adna kielégítő eredményeket. Mint arra előbb utaltunk:

„A félnek kell: 1. az alapelveken nyugvó, szükség esetén bizonyítékokkal alátámasztott, meggyőző érvekkel bizonyítani, hogy az igényelt elképzelés nem működik, mert semmilyen mértékben nem éri el a kívánt hatást, vagy valóban ellentétes a természet törvényeivel; vagy 2. bizonyítani, hogy a bejelentésből hiányzik a tájékoztatás az igényelt találmány valamely fontos szempontjára vonatkozóan, amely nélkül a szakember nem tudja az igényelt találmányt indokolatlan megterhelés nélkül megvalósítani.” (3.6. indokolás)

A tanács azonban nem gondolta, hogy a bejelentő a találmányt nem nyilvánította ki kellő mértékben. Megjegyezte, hogy: „a nem működő vagy nem ideálisan működő megvalósítások elszigetelt esetei nem fontosak a kellő kinyilvánítás szempontjából, tekintettel a leírásban feltüntetett számos elképzelhető és megvalósítható változatra (3.5 indokolás)”.

A tanács továbbá azt az általános megjegyzést tette, hogy nem szerencsés, ha a közlés kielégítő voltának értékelésére vonatkozó, főként a kémia területén kidolgozott megközelítést a mechanika területén tévesen alkalmazzák. Sajnálatos, hogy ez egyre gyakrabban fordul elő a mechanikában, ahol nem elegendő a kielégítő kinyilvánítás bizonyításához egy olyan példa megadása, amely az igénypont oltalmi körébe tartozik, de nem működik, mert nem éri el teljes mértékben vagy egyáltalán nem éri el az igényelt hatást.

A tanács megállapította, hogy a jelen ügyszóhoz hasonló esetben a kielégítő kinyilvánítás hiányának sikeres alátámasztásához a korábbiakban említett nagyon magas bizonyítási teher szükséges.

Mínt hogy ebben a helyzetben egyiket sem alkalmazták, arra a következtetésre jutott, hogy a találmányt kellő mértékben kinyilvánították.

A fellebbezési tanács határozata

A tanács az összes igénypontot újnak és feltalálói tevékenységen alapulónak találta, ezért a fellebbezést elutasította, és a szabadalmat továbbra is megadottnak tekintette.

B) 2023. január 23-án az Európai Szabadalmi Hivatal fellebbezési tanácsa meghozta a T 0169/20 sz. ügyben az újdonság és a feltalálói tevékenység hiánya miatt kifogásolt mosószer tartályra vonatkozó határozatát. A szabadalmas azzal érvelt, hogy az igénypont csak a leírás által alátámasztott konkrét fázisból levezetett feltalálói lépés értelmezése lehet. A tanács elutasította ezt az értelmezést, és úgy határozott, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) 84. cikkének rendelkezései szerint a leírás felhasználható az igénypontok tárgyának meghatározásához, de csak akkor, ha az pontosításra szorul, és ha a leírt találmány megfelel az igényeltnek, de nem használható a találmány tárgyának megváltoztatására.

C) 2023. május 24-én közzétették az Európai Szabadalmi Hivatal fellebbezési tanácsainak 2022. évi jelentését, amely angol, francia és német nyelven érhető el.

A fellebbezési tanácsok szerkezeti reformját követően a tanácsok elnöke öt éves célokat fogalmazott meg, hogy a folyamatban levő ügyek számát 7000 alá csökkentsék, és 2023-ra az ügyek 90%-át 30 hónapon belül elintézzék. A teljes személyzet elkötelezettségének köszönhetően a tanácsok e célkitűzések közül az elsőt már 2022-ben megvalósították. Rekordszámú, 3576 fellebbezési ügyet intéztek el, és a folyamatban levő ügyek számát 2022 végére 6216-ra csökkentették. Emellett a 30 hónapnál régebbi, folyamatban levő ügyek száma 26,1%-kal csökkent 2021-hez képest. További jelentős csökkenés várható 2023-ban.

A papírpazarlás csökken azzal, hogy a fellebbviteli ügyek digitális másolataival dolgoznak, a szén-dioxid-kibocsátás pedig a szóbeli tárgyalások videokonferencia útján történő megtartásával. 2022-ben a tagok munkairatainak 55%-át elektronikusan állították elő, a szóbeli tárgyalások 71%-át pedig videokonferencián bonyolították le. A fellebbezési tanácsok továbbá 2022-ben átfogó sokszínűségi és befogadási stratégiát fogadtak el, amely többek között az interkulturális tudatosságról, a neurodiverzitásról, a tudattalan előítéletekről és a mikroagressziókról szóló műhelyfoglalkozásokat tartalmaz.

A határozatok minősége továbbra is kiemelt cél maradt. A fellebbezési tanácsok esetjogának 2022-ben megjelent 10. kiadása naprakész áttekintést nyújt a vonatkozó ítélkezési gyakorlatról annak rendszerezett összefüggésében. A korábbi évekhez hasonlóan 2022-ben is fontos szerepet játszott a más bíróságok bíráival megvalósított csereprogram és az eszmecserék a felhasználói közösség küldöttségeivel.

D) 2023. június 29-én az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) bejelentette, hogy a 3.3.03. számú műszaki fellebbezési tanács a T 438/19. számú ideiglenes határozattal három kérdést terjesztett a Bővített Fellebbezési Tanács elé. Az előterjesztés G 1/23 számon van függőben, és az előterjesztett kérdések arra vonatkoznak, hogy egy forgalomba hozott terméket ki kell-e zárni a technika állásából, ha annak összetétele vagy belső szerkezete a szakember számára nem elemezhető és nem ismételhető meg indokolatlan megterhelés nélkül.

Az előterjesztés a 2626911 sz. európai szabadalommal kapcsolatos eljárásból származik, amelyben az 1. igénypont napelemek kapszulázó anyagaként használható anyagra vonatkozik, amely etilén/alfa-olefin kopolimert tartalmaz. Annak eldöntése, hogy a megadott 1. igénypont tárgya feltalálói tevékenységet tartalmaz-e, végső soron attól függött, hogy az ENGAGE® 8400 (kereskedelmi forgalomban kapható) terméket a szabadalom hatálybalépése előtt a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tették-e. A kérdésre a válasz nemleges, vagyis az ENGAGE® 8400 nem volt elérhető a szabadalom hatálybalépésének időpontja előtt.

Eddig annak eldöntésében, hogy egy termék mint olyan a nyilvánosság számára hozzáférhetővé vált-e, a G1/92. sz. ügy volt irányadó, ahol a Bővített Fellebbezési Tanács a következő véleményt adta.

„1. Egy termék kémiai összetétele akkor tekinthető a technika állásának, ha a termék mint olyan a nyilvánosság számára hozzáférhető, és a szakember által elemezhető és megismételhető, függetlenül attól, hogy az összetétel elemzésére konkrét okok azonosíthatók-e vagy sem.

2. Ugyanez az elv értelemszerűen vonatkozik bármely más termékre is.”

A műszaki fellebbezési tanács a T 438/19. sz. ügyben azonban a következő álláspontot képviselte:

„A G 1/92 sz. sz. határozat az elmúlt 30 év során a fellebbezési tanácsok eltérő értelmezéseire adott okot, ami jobbizonytalanságot eredményezett annak megítélése során, hogy egy kereskedelmi forgalomban kapható termékkel kapcsolatban mi minősül a technika ál-

lásának az EPC 54. cikkének (2) bekezdése értelmében. Ez azt eredményezi, hogy számos kérdést a Bővített Fellebbezési Tanács elé kell terjeszteni egyrészt a jog egységes alkalmazásának biztosítása érdekében, másrészt alapvető fontosságú jogi kérdések felmerülése miatt. Az a döntés, hogy egy, a bejelentési napot megelőzően forgalomba hozott termék milyen feltételek mellett képezi a technika állását, továbbá a bejelentési nap előtt közzétett, a termék összetételére vonatkozó részleges információk az ESZE 54. cikkének (2) bekezdése értelmében fontosak a jelen ügy kimenetelének meghatározása szempontjából, mert egy ilyen termék felhasználásának lehetősége a feltalálói tevékenység elemzése során döntő fontosságú. Ezen túlmenően a G 1/92 sz. ügy eltérő értelmezései számos esetben jelentős gyakorlati értékkel bírnak, amint ezt a fent említett különböző határozatok is mutatják, és a pusztán elméleti jelentőség kizárt.”

Ezen okok miatt a műszaki fellebbezési tanács úgy döntött, hogy a következő kérdéseket terjeszti a Bővített Fellebbezési Tanács elé:

„1. Az európai szabadalmi bejelentés bejelentési napja előtt forgalomba hozott termék az ESZE 54. cikkének (2) bekezdése értelmében kizárható-e a technika állásából pusztán azért, mert összetételét vagy belső szerkezetét a szakember ezen időpont előtt nem tudta indokolatlan teher nélkül elemezni és reprodukálni?

2. Ha az 1. kérdésre adott válasz nemleges, akkor a bejelentési napot megelőzően a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett, az említett termékre vonatkozó műszaki információ (pl. műszaki anyag nem szabadalmi vagy szabadalmi irodalom közzététele révén) az ESZE 54. cikkének (2) bekezdése értelmében a technika állásának tekinthető-e, függetlenül attól, hogy a termék összetételét vagy belső szerkezetét a szakember az említett nap előtt indokolatlan terhelés nélkül tudta elemezni és reprodukálni?

3. Ha az 1. kérdésre adott válasz igenlő, vagy a 2. kérdésre adott válasz nemleges, milyen szempontok alapján kell eldönteni, hogy a termék összetétele vagy belső szerkezete a G 1/92 vélemény értelmében indokolatlan megterhelés nélkül elemezhető és reprodukálható volt-e vagy sem? Különösen eldöntendő kérdés, hogy szükséges-e, hogy a termék összetétele és belső szerkezete teljes mértékben elemezhető és azonos módon reprodukálható legyen?”

Egyelőre nem tudni, hogy mikor várható válasz a Bővített Fellebbezési Tanácstól.

E) 2023. március 1-jén hatályba léptek az ESZH új vizsgálati iránymutatásai.

Ez hatással van a szabadalmi bejelentések vizsgálati gyakorlatára és ezáltal a szabadalmi ügyvivők munkájára mind a szabadalmi bejelentések megfogalmazása, mind szabadalmazhatóságuk ESZH előtti vitatása során. Az alábbiakban összefoglalunk néhányat az iránymutatások frissítése által bevezetett legfontosabb változások közül.

A hibás bejelentési dokumentumok javítása

Az ESZH módosította iránymutatását, és új szakaszt (A-II-6) iktatott be a hibásan benyújtott bejelentési dokumentumok vagy azok részeinek kijavítási eljárásáról. Az Európai Sza-

badalmi Egyezmény 56a szabályát a Szabadalmi Együtműködési Szerződés (PCT) 20.5bis szabálya fényében vezették be. Ez a szabály lehetővé teszi a bejelentő számára, hogy a bejelentés helytelenül benyújtott részeit pótolja, például ha a bejelentés benyújtásakor a rajzokat összetévesztették egy másik bejelentés rajzaival. Ily módon a bejelentő megakadályozhatja, hogy a leírás, az igénypontok vagy a rajzok helytelenül benyújtott részeit közzétegyék.

Az iránymutatásoknak az ESZH általi módosítása biztosítja, hogy a bejelentők teljes mértékben kihasználhassák a PCT 20.5bis szabályának előnyeit, és a hibás részek közzétételétől való félelem nélkül javíthassák ki bejelentési dokumentumaikat.

Általában a szabadalmi bejelentést a bejelentéskor megvizsgálják annak megállapítása érdekében, hogy a bejelentési nap érvényesen igényelhető-e. Ha e vizsgálat során az ESZH megállapítja, hogy a leírást, az igénypontokat vagy a rajzokat (vagy azok részeit) nyilvánvalóan hibásan nyújtották be, felhívja a bejelentőt a helyes dokumentumok benyújtására (lásd A-II-5). A bejelentő meghatározott határidőn belül az 56a vagy az 56. szabály szerint járhat el. Változatként a bejelentő az eredeti bejelentési naptól számított két hónapon belül saját kezdeményezésére (az ESZH felhívása nélkül) is benyújthatja a leírás, az igénypontok vagy a rajzok (részleges) helyesbítését.

A bejelentő számára fontos tudni, hogy a bejelentési napot nem igazítják a helyesbített dokumentumok beérkezésének napjához. Az A-II-6.4. pont tartalmaz egy gyakorlati megjegyzést: ha a bejelentő a bejelentési dokumentumokat (vagy azok részeit) a bejelentési nap után javítja, a bejelentési nap nem módosul, feltéve különösen, hogy a helyes bejelentési dokumentumokat (vagy azok részeit) a vonatkozó határidőn belül nyújtják be, a bejelentés elsőbbséget igényel, és a helyes bejelentési dokumentumokat az elsőbbségi bejelentés teljes egészében tartalmazza.

A szóbeli eljárás formája

Az iránymutatás egy másik módosítása a szóbeli eljárás formáját érinti. Míg egy ideig a szóbeli eljárást az ESZH helyiségeiben is meg lehetett tartani, mostantól az általános szabály az, hogy a szóbeli eljárást videokonferencia útján kell megtartani. Csak kivételes esetekben, amikor ez komoly okok miatt nem lehetséges, tartható a szóbeli eljárás az ESZH helyiségeiben.

Ez a változás minden bejelentő számára azonos lehetőségeket biztosít függetlenül attól, hogy hol tartózkodik. Különösen a külföldről érkező kérelmezőknek nem kell többé nagy távolságokat megtenniük, ami azt jelenti, hogy a szóbeli eljáráshoz kevesebb időre lesz szükség. Meg kell jegyezni, hogy a videokonferencia-forma előnyben részesül mind a vizsgálórészek előtt, mind az *inter partes* felszólalási eljárásokban.

Korábbi nemzeti előjogok

A vizsgálati eljárás kapcsán egy új C-IV-7.2. szakaszt vezettek be. Ez egyike azon kevés szakaszoknak az iránymutatásban, amely tükrözi az Egységes Szabadalmi Bírósággal össze-

függésben az új egységes szabadalmi rendszert. Az új vizsgálati iránymutatásban azért sincs szinte semmi az UPC-ről, mert az iránymutatás elsősorban a szabadalom megadása előtti eljárásokkal foglalkozik, míg az egységes szabadalmi rendszer és az UPC olyan ügyeket tárgyal, amelyek csak a szabadalom megadása után válnak időszerűvé.

Az iránymutatás eme szakaszában rámutatnak arra, hogy tekintettel arra, hogy az UPC előtti eljárásokban a bejelentők számára fontosak a vonatkozó nemzeti jogok, az elbíráló a megadás szakaszában a szerződő államokból származó nemzeti bejelentéseket és szabadalmakat is bevonja a végső kutatásba, amennyiben azok szerepelnek az ESZH adatbázisaiban.

Az iránymutatás egy másik, a jövőbeli egységes szabadalmi rendszert és az UPC-t tükröző szakasza az E-VIII. irányelv, amely a felszólalási eljárások gyorsított kezelésével foglalkozik. Amennyiben egy európai szabadalom bitorlása miatt indított kereset van folyamatban az UPC vagy valamely szerződő állam nemzeti bírósága előtt, a felszólalási eljárásban részt vevő fél kérheti a gyorsított eljárást. Az ESZH akkor is felgyorsítja a felszólalási eljárások elbírálását, ha az UPC, egy nemzeti bíróság vagy egy szerződő állam illetékes hatósága arról tájékoztatja, hogy bitorlási per van folyamatban.

Szekvencialistázás

A frissített vizsgálati irányelvek megerősítik, hogy a szekvencialistát tartalmazó bejelentéseknek, beleértve a megosztott bejelentéseket is, meg kell felelniük a WIPO ST.26 szabványnak. Ez különösen a megosztott bejelentés szekvencialistáját illetően (A-IV-5.4) azt jelenti, hogy a megosztott bejelentés szekvencialistáját az (átalakított) ST.26 formátumban kell csatolni, még akkor is, ha az alapbejelentést a korábbi ST.25 WIPO-szabvány szerint nyújtották be. A frissített iránymutatás kifejezetten kimondja, hogy a közzététel tartalma a bejelentő felelőssége, valamint hogy az alapbejelentés szekvencialistáját nem csatolják önműködően a részleges bejelentési dokumentumokhoz, ha azok nem felelnek meg az ST.26 formátumnak.

Ez a frissítés aggályokat váltott ki a bejelentők körében, hogy azokban az esetekben, amikor az ST.25 szekvencialista kevesebb információt tartalmaz, mint az ST.26 szekvencialista, kénytelenek lehetnek helytelenül kibővíteni a szekvencialistát és ezáltal a bejelentést. Ezért fontos, hogy ezeket a kérdéseket időben tisztázzák, mielőtt a megosztott bejelentést benyújtják.

Megfelelés a leírás és az igénypontok között

Az a kérdés, hogy az igénypontoknak és a leírásnak milyen mértékben kell megfelelniük egymásnak, régóta vita tárgya a bejelentők és az ESZH között. A frissített vizsgálati iránymutatások hangsúlyozzák, hogy a leírásban a már nem igényelt megvalósításokat is úgy kell megjelölni, mint amelyek nem tartoznak a találmányhoz.

A frissített iránymutatás (F-IV-4.3) szerint egyrészt az olyan kifejezések, mint „közzététel”, „példa”, „szempont” önmagukban nem feltétlenül jelentik azt, hogy ami ez után következik, az kívül esik az önálló igénylés oltalmi körén. Másrészt a „megvalósítás” vagy

„találmány” kifejezés egyszerű helyettesítése az említett kifejezések valamelyikével nem lenne elegendő azon megvalósítások azonosításához, amelyek már nem tartoznak egy független igénypont oltalmi körébe. Ehelyett olyan kifejezéseket kellene használni, amelyek egyértelműen azonosítják, hogy a megvalósítás már nem tartozik a független igénypont oltalmi köre alá (pl. az alábbi szavakkal: „nem tartozik az igénypont oltalmi körébe”, „nem a bejelentett találmányban foglaltak szerint” vagy „az igénypont oltalmi körén kívül esik”).

Ez nagy teret enged az értelmezésnek és a vitának, hogy a bejelentést elolvasó és annak tartalmát felfogó szakember mit ért valójában a találmányon, annak tudatában, hogy a tényleges oltalmi kört az igénypontok határozzák meg. Egy olyan jellemzőt, amely nyilvánvalóan nem tartozik az igénypontok oltalmi körébe, és amelyet a leírás például „megvalósításként” említ, később nem lehet tévesen úgy tekinteni és értelmezni, mintha mégis a találmányhoz tartozna.

Azt a tényt, hogy a leírás és az igénypontok közötti megfelelés követelménye meglehetősen ellentmondásos, jól tükrözi a fellebbezési tanácsok e kérdéssel kapcsolatos, egyre inkább eltérő ítélkezési gyakorlata.

F) A klinikai vizsgálatok hatása az újdonságra

Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerekkel végzett klinikai vizsgálatokról szóló új 536/2014/EU rendelet (Clinical Trials Regulation, CTR) 2022. január 31-én lépett teljes körűen hatályba.

Elődjéhez, a klinikai vizsgálatokról szóló irányelvhez (Clinical Trials Directive, CTD) hasonlóan a CTR is számos kihívást jelent. Szabadalomjogi szempontból a klinikai vizsgálatokra vonatkozó követelmények, amelyek célja a nyilvános átláthatóság és a klinikai vizsgálatokban résztvevők biztonságának biztosítása, hátrányosan érinthetik a klinikai vizsgálat tárgyát képező gyógyszer képletének védelme érdekében benyújtott szabadalmak érvényességét.

Az ESZH műszaki fellebbezési tanácsa egy nemrég hozott határozatában (2022. december 2., T 0670/20. sz. ügy) foglalkozott egy készítményre vonatkozó szabadalom újdonsággal kapcsolatos támadásával, amely azon alapult, hogy a készítményt tartalmazó tablettákat a klinikai vizsgálat során a titoktartási korlátozásokkal nem kötött betegek számára kiosztották. Egy korábbi ügyben a műszaki fellebbezési tanács (2011. július 7., T 7/07. sz. ügy) úgy ítélte meg, hogy az ilyen magatartás nyilvános használatnak minősülhet. A T 0670/20. sz. ügyben azonban más következtetésre jutott.

A protokoll betartása és a gyógyszerekkel való elszámoltathatóság biztosítása kulcsfontosságú

A tanács úgy ítélte meg, hogy a vizsgálatban résztvevők „különleges kapcsolatba” léptek a vizsgálatot végzőkkel, amikor vállalták, hogy a biztosított gyógyszert az utasításoknak megfelelően használják, és a fel nem használt gyógyszert visszaadják. Megállapította továbbá,

hogy a szóban forgó klinikai vizsgálatot a vonatkozó iránymutatásnak (Guidelines for Good Clinical Practice, GGCP) megfelelően végezték, amely kifejezetten megköveteli az előírt vizsgálati terv betartását és a gyógyszerekkel való elszámoltathatóság biztosítását. Ennyiben az érintett vizsgálóknak figyelemmel kellett kísérniük a fel nem használt tabletták beteg általi visszaszolgáltatását. A tanács tehát nem tekintette a betegeket a nyilvánosság tagjainak a számukra biztosított tabletták tekintetében.

Meg kell jegyezni, hogy a tanács annak ellenére jutott erre a következtetésre, hogy a vizsgálatban résztvevők nemhogy nem tartoztak titoktartási kötelezettség alá, de még arra is bátorították őket, hogy a klinikai vizsgálatban való részvételüket beszéljék meg orvosukkal, családtagjaikkal vagy barátaikkal. Ezt úgy tekintették, mint ami lehetővé teszi a betegek tájékozott döntését a vizsgálatban való részvételről, és ezért szükséges a GGCP-nek való megfeleléshez.

A (szerződéses) büntetés hiánya lényegtelen

A műszaki fellebbezési tanács úgy ítélte meg, hogy a vizsgálatban résztvevők és a vizsgálatot végzők közötti „különleges kapcsolatot” nem rontja sem a betegekre vonatkozó titoktartási kötelezettség hiánya, sem a (szerződéses) szankciók hiánya arra az esetre, ha a betegek nem tartanak be a fel nem használt tabletták használatára és visszaküldésére vonatkozó utasításokat. Az a pusztán kockázat, hogy a betegek nem tartják be az utóbbiakat – amit a szabadság érvényességét támadó fél nem is próbált érvényesíteni – nem befolyásolta a tanács azon következtetését, hogy a vizsgálat résztvevői nem voltak a nyilvánosság tagjai.

Ennyiben a tanács megkülönböztette ezt az ügyet a T 7/07-es üggyől, ahol úgy ítélte meg, hogy a gyógyszerek elszámoltathatósága nem volt biztosított, mert a szponzor „elvesztette az ellenőrzést” a gyógyszerek felett, minthogy nem minden fel nem használt gyógyszert küldtek vissza.

Megjegyzések

A gyógyszerfejlesztésben résztvevők – szabadságjogi szempontból is – jól teszik, ha gondosan átgondolják és dokumentálják klinikai vizsgálataik felépítését, azt, hogy a klinikai vizsgálat alatt álló gyógyszert hogyan adják ki a betegeknek, és ezt hogyan ellenőrzik.

A legutóbbi döntés azt mutatja, hogy az GGCP-iránymutatások betartása – a betegek és a vizsgálók részéről is – segíthet megelőzni az újdonságrontó felfedést a klinikai vizsgálat során. A meglevő ítélkezési gyakorlat azonban azt is bizonyítja, hogy a fellebbezési tanácsok értékelése az egyedi eset részletein múlhat. A legfrissebb döntés tehát nem garantálja a jogbiztonságot a kérdésben.

Az Európai Unió Bírósága (EUB, Court of Justice of the EU, CJEU)

A) Az Európai Unió Bírósága 2023. június 22-én hatályon kívül helyezte az EU Törvény-székének (General Court of the EU, GC) az Európai Gyógyszerügynökséghez (European Medicines Agency, EMA) benyújtott forgalomba hozatali engedély iránti kérelem tudomá-nyos értékelésében részt vevő szakértők pártatlanságára vonatkozó ítéletét.

Az ügy háttérében az EMA-nak egy myeloma multiplex kezelésére szánt, ritka betegségek közé sorolt készítményre vonatkozó forgalomba hozatali engedély megadásának elutasítá-sáról szóló határozata áll. A felperes az elutasítást a GC előtt megtámadta, amely a kérelem tudományos értékelésében részt vevő két tudományos szakértő, az Onkológiai Tudományos Tanácsadó Csoport (Oncology Scientific Advisory Group, SAG) tagjainak összeférhetlen-sége miatt megsemmisítette az EMA határozatát.

A GC különösen úgy ítélte meg, hogy a két szakértő esetleg elfogult lehetett, mert egy olyan egyetemi kórház alkalmazottai voltak, amely egy sejterápiás központot irányított, és amely maga is megfelelt a „gyógyszeripari vállalat” kritériumainak, ahogyan azt az EMA tudományos bizottságok tagjai és szakértők versengő érdekeinek kezelésére vonatkozó po-litikája meghatározza.

Németország és Észtország fellebbezését követően az EUB hatályon kívül helyezte a GC ítéletét, és arra a következtetésre jutott, hogy az egyetemi kórházakat az EMA tudományos bizottsági tagok és szakértők versengő érdekeinek kezelésére vonatkozó politikájának értel-mezése során kutatási szervezetként, nem pedig gyógyszeripari vállalkozásként kell kezelni.

A bíróság szerint e kórházak kizárása a gyógyszeripari vállalat fogalmából segít egyen-súlyt teremteni a pártatlanság követelménye és a lehető legmagasabb színvonalú tudomá-nyos tanácsadás igénye között. Ezen egyensúly elérése érdekében az EMA számára lehetővé kell tenni, hogy az egyetemi kórházak személyzetéhez tartozó személyeket szakértőként nevezhessen ki.

A bíróság a továbbiakban azzal érvelt, hogy az összes egyetemi kórházi szakértő általános kizárása az EMA tudományos értékelésében való részvételből azon az alapon, hogy e kór-házakban egy vagy több olyan személy működik, akikre tekintettel a kórház gyógyszeripari vállalatnak minősülhet, azzal a kockázattal járna, hogy bizonyos tudományterületeken – különösen a ritka betegségek gyógyszerei vagy a fejlett terápiák tekintetében – hiányozná-nak a részletes orvosi ismeretekkel rendelkező szakértők. Kizárólag azon szervezetek által foglalkoztatott személyek, amelyek maguk is megfelelnek a „gyógyszeripari vállalat” krité-riumainak, nem vehetnek részt a forgalomba hozatali engedély iránti kérelmek tudományos értékelésében.

Az ítélet jó hír az EMA számára, mert – miként az ítélet is megállapítja – az egyetemek és egyetemi kórházak munkatársai jelentik a legfontosabb részét annak a szakértői hálózatnak, amelyre az EMA támaszkodik a gyógyszerek forgalomba hozatali engedélye iránti kérelmek elbírálásakor.

B) Az EUB a nemzeti bíróságok által hozzá benyújtott, az európai védjegyrendelet 9. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozó kérdésekben döntött, nevezetesen arról, hogy egy online piaci platform üzemeltetője maga is védjegyhasználónak tekinthető-e, még akkor is, ha csak harmadik fél eladók kínálnak e platformon e védjeggyel ellátott árukat.

Christian Louboutin egy francia luxuscipő- és kiegészítő-tervező, akinek legismertebb termékei a magas sarkú női cipők. Az 1990-es évek közepe óta ezeket a cipőit piros színű külső talppal látja el (l. ábra). Ezt a színt a magassarkú cipő talpán alkalmazva többek között Benelux védjegyként, 2016. május 10. óta pedig uniós védjegyként lajstromozták.

Miután korábban már több jogi eljárásba is belekeveredett piros talpú cipőinek védelmével kapcsolatban, Louboutin ismét egy különösen érdekes ügy kezdeményezője, ezúttal több Amazon-vállalat ellen. A jogvita az online piaci platformok üzemeltetőinek felelősségét érinti a harmadik felek által a platformjukon elkövetett védjegybitorlásért.

Az Amazon olyan online áruházakat üzemeltet, amelyekben olyan árukat árusít, amelyeket közvetlenül, azaz saját nevében kínál, illetve közvetve azáltal, hogy harmadik fél eladók számára is értékesítési platformot biztosít. A harmadik felek által kínált áruk szállítását vagy maguk az eladók, vagy az Amazon intézheti, amely aztán az árukat elosztóközpontjaiban tárolja és elszállítja a vásárlóknak.

Az Amazon weboldalain továbbá rendszeresen megjelennek a piros talpú cipők hirdetései, amelyek olyan árukra vonatkoznak, amelyeket állítólag a Louboutin beleegyezése nélkül hoztak forgalomba. Louboutin azt állította, hogy az Amazon harmadik felek online piactereként betöltött szerepe, valamint a platformján ezzel összefüggésben a piros talpú cipőkkel ellátott lábbelik hirdetése révén megsértette védjegyjogait. Az Amazon ezzel szemben vitatta, hogy a védjegy használata neki tulajdonítható, azt állítva, hogy nem tehető felelőssé egy megjelölés harmadik fél eladók által az online piacteren történő használatáért.

A CJEU 2022. december 22-én hozott ítéletében válaszolt a luxemburgi kerületi bíróság (Tribunal d'arrondissement de Luxembourg) és a brüsszeli cégbíróság (Tribunal de l'entreprise francophone de Bruxelles) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire,

amelyek lényegében arra vonatkoztak, hogy egy piaci platform üzemeltetője maga használ-e és milyen körülmények között védjegyet az európai védjegyrendelet 9. cikkének (2) bekezdése értelmében.

A CJEU megállapította, hogy a védjegyrendelet 9. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy bizonyos körülmények között egy online piacteret magában foglaló online értékesítési weboldal üzemeltetője úgy tekinthető, mintha maga használna egy megjelölést, még akkor is, ha csak harmadik fél eladók kínálnak e megjelöléssel ellátott árukat.

Ez a helyzet akkor áll fenn, ha az említett honlap jól tájékozott és észszerűen figyelmes felhasználója kapcsolatot állapít meg az említett üzemeltető szolgáltatásai és a szóban forgó megjelölés között, ami különösen akkor áll fenn, ha az ilyen felhasználónak az a benyomása támadhat, hogy az üzemeltető maga forgalmazza az e megjelöléssel ellátott árukat.

E tekintetben a következő tényeket tekintették fontosnak.

- Az üzemeltető egységes módszert alkalmaz az ajánlatok bemutatására, és mind a saját maga által értékesített árukra vonatkozó hirdetéseket, mind a harmadik fél által kínált árukra vonatkozó hirdetéseket megjeleníti;
- saját logóját mint elismert forgalmazó helyezi el minden ilyen reklámon;
- saját logóját mint híres elosztó helyezi el az összes ilyen hirdetésen; és
- harmadik fél eladóknak kiegészítő szolgáltatásokat kínál, amelyek többek között az áruk tárolásából és szállításából állnak.

A fentiekre tekintettel a CJEU szerint még egy jól tájékozott és észszerűen figyelmes felhasználó számára is nehéz lehet elkerülni azt a benyomást, hogy az üzemeltető a saját nevén forgalmazza az említett harmadik eladók által eladásra kínált árukat.

A CJEU-nak az online piactér üzemeltetőjének felelősségéről szóló ezen határozata új követelményeket állapít meg, amelyek megkönnyíthetik a védjegyek online piaci platformokon történő érvényesítését. Mostantól kezdve az uniós tagállamok bíróságainak ezeket a követelményeket kell alkalmazniuk döntéseikben. Ami a Louboutin-ügyet illeti, azt visszautalták a luxemburgi és a belgiumi bírósághoz, hogy azok döntsenek.

Az Európai Unió Törvényszéke

A) Az Európai Unió Törvényszéke 2023. március 8-án hozta meg a T-372/21. sz. ügyben (*Sympatex Technologies GmbH* kontra *Európai Unió Szellemi Tulajdoni Hivatala és Liwe Española, SA*) döntését, amely a védjegy lajstromozott formáktól eltérő tényleges alaki használatára vonatkozik. A döntés helybenhagyta az EU Szellemi Tulajdoni Hivatala (European Union Intellectual Property Office, EUIPO) fellebbezési tanácsának megállapításait az európai uniós védjegyről szóló, 2017. június 14-i, 2017/1001/EU sz. európai parlamenti rendelet 18. cikke (1) bekezdésének a) pontján alapuló felszólalással összefüggésben, amely kifogásolja a védjegy használatát a lajstromozottól eltérő alakban. Nevezetesen, a GC megállapította, hogy ha a használt megjelölés formája csak kisebb részletekben tér el a lajst-

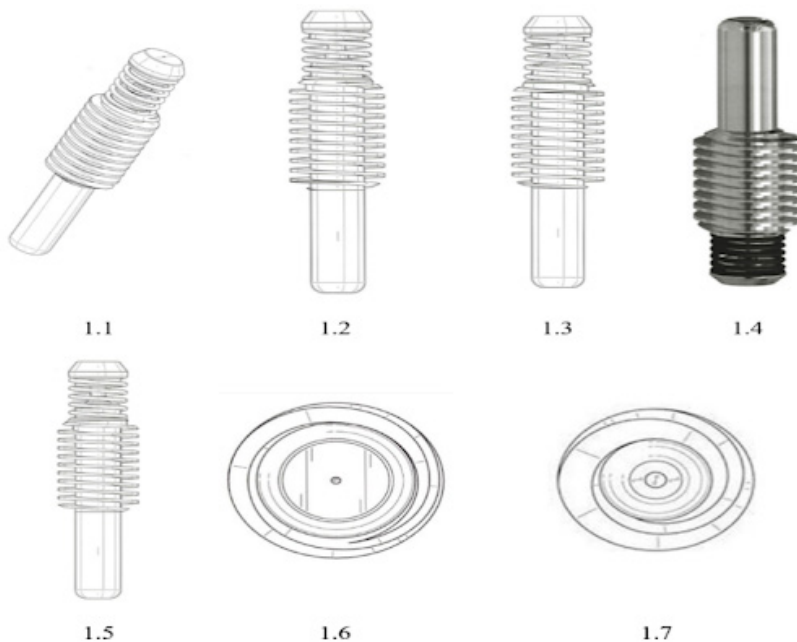
romozottól, az érintett közönség a két megjelölést nagyjából azonosnak fogja érzékelni, és ezért nem lehet változtatásra hivatkozni.

A GC pontosította, hogy a megjelölés minden egyes alkotóelemének (mind a használt, mind a lajstromozott formában) megkülönböztető és uralkodó jellemzőit meg kell vizsgálni az értékeléshez.

B) Az összetett tárgyak olyan alkotóelemei, amelyek a tárgy „rendes használata” során nem láthatók, nem élveznek formatervezésiminta-oltalmat Európában. De mi minősül egy összetett tárgy alkotórészének? A GC egy nemrégiben hozott ítélete némi felvilágosítást nyújt erről.

Az összetett tárgyak alkotóelemei nem részesülhetnek formatervezésiminta-oltalomban Európában, ha a „rendes használat során” nem láthatók. Az ezzel kapcsolatos kérdéssel, hogy pontosan mi minősül egy összetett tárgy alkotórészének szemben egy különálló tárggyal, a GC nemrégiben foglalkozott a *B&Bartoni* kontra *EUIPO* ügyben.

2011-ben a *Hypertherm, Inc.* uniós formatervezésiminta-oltalmi bejelentést nyújtott be az EUIPO-nál az alábbi képeken látható hegesztőpisztoly-elektrodokra (l. ábra).

2017-ben a *B&Bartoni spol. s.r.o.* (Bartoni) törlési kérelmet nyújtott be e formatervezési minta ellen. A kérelem fő érve az volt, hogy az elektród az összetett tárgy (a hegesztőpisztoly-)

toly) alkotórésze, amely a pisztoly rendes használata során nem látható. Az EUIPO Megsemmisítési Osztálya egyetértett ezzel, és az elektród formatervezési mintáját megsemmisítette.

A fellebbezés során azonban az EUIPO fellebbezési tanácsa nem értett ezzel egyet, hanem azt állapította meg, hogy az oltalom alatt álló elektród nem képezi az összetett tárgy (a hegesztőpisztoly) alkotórészét. A Bartoni fellebbezett a határozat ellen a GC-nél.

A GC ítélete

A GC 2023. márciusi ítéletében egyetértett az EUIPO fellebbezési tanácsával. Először is az uniós formatervezésiminta-oltalmi rendelet azon rendelkezésére hivatkoztak, amely kimondja, hogy egy összetett termék alkotórésze csak akkor tekinthető újnak és egyedi jellegűnek, ha a tárgy szokásos használata során látható marad. A bíróság szerint ez a rendelkezés korlátozza a jogosult jogait, ezért szűken kell értelmezni, hogy a lehető legkisebbre csökkentsék a formatervezési minták oltalmának kizárását.

Ezenkívül azt a kérdést, hogy egy termék „összetett termék alkotórészének” tekintendő-e, eseti alapon, egy sor lényeges tényező alapján kell értékelni. A bíróság a következő tényeket találta fontosnak ebben az ügyben az önálló tárgyak és az alkotórészek közötti különbségtétel során.

- Azt is mérlegelni kell, hogy a másik tárgyba beépített termék fogyasztási cikk-e. Ha a termék eltarthatósági ideje rövid, mert a kiterjedt használat miatt folyamatos cserére szorul, ez arra utalhat, hogy fogyóeszközzel van szó, és ezért különálló terméknek minősül. A fellebbezési tanáccsal egyetértve a GC megállapította, hogy az elektródot gyorsan fogyasztják, használják és kicserélik, ezért fogyóeszköznek és így különálló terméknek kell tekinteni.
- Az, hogy egy termék eltávolítható-e anélkül, hogy szétszerelnék azt a tárgyat, amelynek részét képezi. A bíróság szerint, ha ez lehetséges, és/vagy ha ezt a terméket a végfelhasználók rendszeresen és egyszerűen cserélni kívánják, akkor a terméket inkább különálló terméknek kell tekinteni, semmint egy másik tárgy alkotórészének.
- Az, hogy mindkét tárgy (maga az összetett tárgy és az abba beépített termék) külön-külön értékesíthető-e. A bíróság szerint egy elem nélküli zseblámpa megvásárlásakor a vásárló valószínűleg nem fogja azt a következtetést levonni, hogy ez a zseblámpa elromlott vagy hiányos. Ez fontos kritérium, amely azt jelzi, hogy ez a termék (jelen esetben az elektród) nem képezi egy másik tárgy alkotórészét.
- Az összetett tárgyakba beépített termékek felcserélhető-e egymással. A GC megállapította, hogy a szóban forgó elektród kicserélhető egy másik elektródra. Ezenkívül különböző típusú fáklyákhoz is használhatnák az adott elektródot. Ez a felcserélhetőség jó jelzője annak, hogy a szóban forgó termékek más tárgyak alkotóelemei, vagy azoktól elkülönültek-e.

A GC döntésének legfontosabb tanulságai

Ez az ítélet fontos iránymutatást nyújt annak értékeléséhez, hogy a más tárgyakba beépített termékeket e tárgyak alkotórészeinek vagy különálló tartozékoknak kell-e tekinteni.

Ugyanakkor továbbra sem szabad elfelejteni, hogy a GC nem adott olyan szigorú szabályokat, amelyeket a hasonló jogvitákban alkalmazni kell. Azt, hogy egy formatervezésimintatalmi termék egy másik tárgy alkotórésze vagy különálló tartozéka-e, továbbra is eseti alapon kell eldönteni, figyelembe véve a bíróság által ebben az ügyben kidolgozott általános iránymutatásokat.

C) A GC 2023. június 7-én megerősítette a BATMAN logó megkülönböztetőképességét, amelyet a DC Comics 1998. február 2-án lajstromoztatott védjegyként az EUIPO-nál.

2019. január 21-én a *Commerciale Italiana S.r.l.* és egyetlen részvényese kérelmet nyújtott be az EUIPO-nál a DC Comics által lajstromoztatott uniós védjegy törlése iránt. A kérelem a nizzai osztályozás 25. és 28. osztályába tartozó árukra vonatkozott, amelyek a Batman-figurához (denevér ovális körben) kapcsolódó kiegészítőket tartalmaztak. A törlési kérelem indoka a védjegy megkülönböztetőképességének állítólagos hiánya és a védjegy lajstromozásának időpontjában fennálló leíró jellege volt.

Az EUIPO Törlési Osztálya a törlési kérelmet 2020. május 21-én teljes egészében elutasította. A felperes 2020. július 14-én fellebbezést nyújtott be az EUIPO-nál a határozat ellen. Az EUIPO fellebbezési tanácsa azonban szintén elutasította a fellebbezést.

A tanács egyetértett a törlési osztály érvelésével, amely szerint a felperes által benyújtott bizonyítékok alapján a Batman karaktert mindig is a kiadójával, azaz a DC *univerzummal* (DC) hozták összefüggésbe. A felperes nem bizonyította, hogy a megtámadott védjegy bejelentésekor a Batman-logó más szöveghez kapcsolódott volna, vagy hogy azt a szóban forgó áruk piacán a kiadó engedélyének hiányában is használták volna.

A fellebbezési tanács ezért arra a következtetésre jutott, hogy a fogyasztók felismerik e megjelölés forrását, és azt a DC megkülönböztetőképességének tekintik.

A fellebbező a határozattal szemben megsemmisítés iránti kérelmet nyújtott be a GC-nél.

A GC a fellebbező keresetét értékelve az EUIPO fellebbezési tanácsával azonos következtetésre jutott.

Ahhoz, hogy egy uniós védjegy az uniós védjegytvény 7. cikk (1) bekezdésének *b)* pontja értelmében megkülönböztetőképességgel rendelkezzen, alkalmasnak kell lennie alapvető funkciójának betöltésére, azaz az érintett áruk eredetének azonosítására. A védjegy azonban a 7. cikk (1) bekezdésének *c)* pontja értelmében e funkció betöltésére alkalmatlannak tekinthető, ha az érintett áruosztályban csak az áruk általános jellemzőinek megjelölésére szolgál.

A GC megállapította, hogy a vitatott védjegy alkalmas az ütköző áruk eredetének megjelölésére, mert csak olyan árukra vonatkozik, amelyek kapcsolatba hozhatók a DC-vel. A fellebbező által benyújtott bizonyítékok azt sem támasztották alá, hogy a „denevérlogó” a

szóban forgó áruk tekintetében pusztán leíró funkciót töltött be; legfeljebb azt bizonyította, hogy a Batman-figura világszerte ismert.

Ezenfelül az a tény, hogy egy kitalált karaktert a vitatott védjeggyel ellátott jelmezzel társítottak, nem jelenti azt, hogy e védjegy az ilyen áruk jellemzőire vonatkozó információt közvetít.

A GC azt is megállapította, hogy a vitatott védjegy az érintett közönség számára a Batman-figurára utal. A fellebbezők állításával ellentétben azonban az a tény, hogy e védjegy egy kitalált karakterhez kapcsolódik, önmagában nem zárja ki, hogy e védjegy a hozzá kapcsolódó áruk eredetére is utaljon. Ezenfelül a GC álláspontja szerint a fellebbező által benyújtott bizonyítékok nem elegendők annak bizonyítására, hogy a vitatott védjegy lajstromozása iránti kérelem benyújtásának időpontjában az érintett közönség nem társította a Batman-figurát a DC-vel, vagy hogy e védjegyet más kereskedelmi eredettel társították.

Továbbá az a tény, hogy a vitatott védjegyet szokásosan ruházati cikkeken és jelmezeken helyezik el, nem teszi azt megkülönböztetőképeség nélkülivé, mert a felperes nem bizonyította, hogy az érintett közönség számára a védjegy még ruházati cikkeken és jelmezeken elhelyezve sem azonosítja az árukat a DC-től származónak.

A vizsgált döntés azt mutatja, hogy az uniós jog szempontjából az a tény, hogy egy kitalált szereplő szerzői jogi oltalom alatt áll, nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a hozzá kapcsolódó megkülönböztető jel a védjegy jog által is védett legyen.

Valójában a két oltalom egymás mellett létezik, tekintettel az általuk követett különböző funkciókra. Azt gondolhatnánk, hogy a DC éppen ezért kívánta 1998-ban lajstromoztatni a Batman alakjához kapcsolódó védjegyet, noha már szerzői jogi oltalmat élvezett a képregényeinek főszereplőjét jelentő figura tekintetében.

Izrael

Izraelben felszólalást lehet benyújtani egy elfogadott védjegy lajstromozásával szemben. Ez történt a 313874. sz., PIT BOSS izraeli védjegybejelentéssel a 11. áruosztályban roston és gril-len sült húsok számára, amelyet az *Ohev Zion Ltd.* vállalat azzal az indokkal támadott meg, hogy összetéveszthetően hasonlít a saját lajstromozott TM 334923 védjegyükhöz, valamint más okokból, többek között azért, mert a kérelmezett védjegy leíró jellegű, és a kereskedelemben általánosan használt. A felszólaló védjegye egy stilizált védjegy, amelynek szövege „The Boss Electrics and Kitchen”, a 7., 8., 9. és 11. áruosztályban háztartási elektronikai cikkek tekintetében.

Az érvelés

A felszólaló azzal érvelt, hogy a „pit” szó a „barbeque pit” kifejezéshez kapcsolódik, amely „olyan árkot jelent, amelyben fát vagy szenet égetnek a grillezéshez”. A felszólaló továbbá azzal érvelt, hogy a „boss” szó jelentése „felelős”, és így a bejelentett védjegy jelentése „a

grillért felelős személy”. Ezért a felszólaló azzal érvelt, hogy a bejelentett védjegy kizárólag a kereskedelemben az áruk megjelölésére vagy leírására használt szavakból áll, ami ellentétes a védjegyrendelet 11. szakaszának (10) bekezdésével, és ezért nem alkalmas lajstromozásra.

A cáfolat

A hivatalvezető egyetértett azzal, hogy a PIT BOSS jelentése „a grillért felelős”; azzal azonban nem értett egyet, hogy a PIT BOSS védjegy az árukra nézve leíró jellegű, és hogy a fogyasztó az áruk valamely tulajdonságára közvetlenül utaló kombinációként fogja fel. A hivatalvezető továbbá megjegyezte, hogy a „boss” szónak önmagában nincs jelentése a grillekre vonatkozóan, ezért a PIT BOSS kifejezés nem két leíró szó olyan kombinációja, amely leíró kombinációt hoz létre, ahogyan azt a felszólaló állította.

Abszurd asszociáció

Ezen túlmenően a felszólaló azzal érvelt, hogy a „pitmaster” az angol nyelvben ismert kifejezés „olyan személyre, aki felügyeli a grillgödörben végzett sütést: egy profi vagy képzett grill sütő”. Kijelentették, hogy a „boss” a „master” szinonimája, ezért a PIT BOSS kifejezést a szakmában általánosnak kell tekinteni, és szabadon kell hagyni a köztulajdonban. A hivatalvezető egyetértett azzal, hogy a két szó szinonim lehet, de elutasította azt az érvet, hogy ez azt eredményezi, miszerint a PIT BOSS kifejezés a szakmában szokásos kifejezésnek minősül. A hivatalvezető kijelentette, hogy „a felszólaló érvelésének [a szavak felcserélésének] elfogadása e tekintetben abszurditáshoz vezetne”.

Rosshiszemű érvek visszautasítása

Ami a felszólaló azon érvelését illeti, hogy a bejelentett védjegy összetéveszthetően hasonlít a felszólaló védjegyéhez, a hivatalvezető megállapította, hogy ez az érvelés rosshiszemű volt. A felszólaló védjegyének vizsgálata során a kérelmezett védjegyet (PIT BOSS) a felszólaló védjegyével állították szembe, és a felszólaló az elutasítás leküzdése érdekében azzal válaszolt, hogy a két védjegy között nincs vizuális, hangzásbeli és/vagy fogalmi hasonlóság. A hivatalvezető megrovásban részesítette a felszólaló ügyvédjét, mondván, hogy a felszólalás kezdeményezése azon az alapon, hogy a két védjegy összetéveszthetően hasonló, közvetlenül ellentmond a felszólaló észrevételeinek a vizsgálat során, és egy peres fél ilyen magatartása elfogadhatatlan. A hivatalvezető javaslatának megfelelően a felszólaló visszavonta a felszólalást a két védjegy közötti fogyasztói összetéveszthetőségre hivatkozva. A felszólalás azonban továbbra is állt azon az alapon, hogy a bejelentett védjegy az árukra nézve leíró jellegű.

Elutasított felszólalás

A hivatalvezető azonban nem állapította meg, hogy a „boss” szó a kereskedelemben használt általános szó, és a „pit”-hez való hozzáadása nem teszi azt az árukra nézve leíróvá; ezért

a két szó kombinációját nem találta leírónak. A hivatalvezető elutasította a felszólalást, és engedélyezte a két védjegy együttes létezését a lajstromban.

Lehetséges tanulságok

Az utóbbi években az Izraeli Védjegyhivatal meglehetősen szigorú mércét fogadott el a szóvédjegyek megkülönböztetőképességének meghatározásakor, és talán ezért hitte a felszólaló, hogy erős ügye van. A fentiek szerint azonban a hivatalvezető úgy ítélte meg, hogy a PTT boss kellően megkülönböztető, és lajstromozható.

Japán

Japánban elfogadták a tisztességtelen verseny megelőzéséről szóló törvény részleges felülvizsgálatáról szóló törvényjavaslatot, és az elfogadott jogszabályt 2023. június 14-én 51. számú törvényként kihirdették. Ez a törvény bevezeti a védjegyjogi hozzájárulás jogintézményét, amely a 2023. június 14-től számított legfeljebb egy éven belül, kormányrendeletben meghatározandó időpontban lép életbe.

Mit jelent a hozzájárulás a védjegyjogban?

A hozzájárulás jogintézményének bevezetése a japán védjegyjogba lehetővé teszi egy másik fél korábban lajstromozott, de még hatályos védjegyével azonos vagy ahhoz hasonló védjegy lajstromozását, amennyiben a korábban lajstromozott védjegy tulajdonosa ehhez kifejezetten hozzájárul (hozzájáruló nyilatkozat / Declaration of Consent).

A hozzájárulás jogintézménye bevezetésének okai

A hozzájárulás lehetőségének korábbi bevezetését az azonos vagy hasonló védjegyek oltalmának egymás melletti egyidejű fennállás (koegzisztencia) miatti eredet-összetévesztéssel kapcsolatos aggályok hátráltatták. Alternatívaként a védjegybejegyzési kérelemnek a védjegyjogosultra történő átruházása, valamint a védjegyjogok bejegyzését követően a védjegyjogok átruházásáról szóló szerződés megkötése állt rendelkezésre. Mindez azonban bonyolult eljárásokkal jár, például a védjegyjogosulttal folytatott tárgyalásokkal, nem szólva az idő- és költségigényességről. Ugyanakkor számos tengerentúli ország és régió már bevezette a hozzájárulási rendszert, amely lehetővé teszi a több országra vonatkozóan érvényes hozzájárulási megállapodások (Consent Agreement) megkötését, de Japánban soha nem volt ilyen rendszer, ami esetenként nagyobb kihívást jelentett a védjegy-lajstromozási eljárás során.

E probléma megoldása érdekében vezeti be Japán védjegyjogába a hozzájárulás jogintézményét, amely lehetővé teszi egy másik személy korábban bejegyzett védjegyével azonos vagy ahhoz hasonló védjegy lajstromozását még akkor is, ha mindkét védjegyet a korábban lajstromozott védjegy jogosultjának hozzájárulásával jelentették be.

Azonban még a korábban lajstromozott védjegy jogosultjának hozzájárulása esetén is fennáll az eredet-összetévesztés veszélye, ezért a hozzájáruló nyilatkozat által lehetővé tett védjegylajstromozást feltételelesen elfogadhatóként kezelik. Ha a vizsgálati eljárás során megerősítést nyer, hogy nem áll fenn az eredet-összetévesztés veszélye, a lajstromozást követően a fogyasztók érdekeit azáltal védik, hogy lehetővé teszik az összetévesztés megakadályozását célzó jelzés kérését vagy a jogosulatlan használat törlésére irányuló eljárás kérelmezését.

Kanada

A bíróság engedélyezte egy feltaláló hozzáadását egy folyamatban lévő peres eljárás tárgyát képező szabadalomhoz

A *Regeneron Pharmaceuticals, Inc.* kontra *Kanada (AG)*-ügyben (2023 FC 768) a Szövetségi Bíróság helyt adott a Regeneron kérelmének, hogy engedélyezze egy feltaláló hozzáadását a folyamatban levő peres eljárás tárgyát képező megadott szabadalmához. A bíróság elégedett volt annak bizonyításával, hogy a feltaláló kihagyása figyelmetlenségből vagy tévedésből történt, és nem késleltetési céllal.

Bár a Regeneron nem nyújtott be a már megnevezett feltalálótól származó eskü alatti nyilatkozatokat, a bíróság megjegyezte, hogy ez nem volt követelmény, és hogy a bizonyítékok mérlege a kérelem elfogadásának kedvezett. A bíróság például úgy vélte, hogy a kanadai és az amerikai szabadalmi hivatal ugyanezt a feltalálói módosítást fogadta el rokon szabadalmi bejelentésekkel kapcsolatban.

Végül a bíróság megállapította, hogy a kérelem elfogadása nem befolyásolná harmadik felek jogait, mert a folyamatban levő peres eljárásban részt vevő felek értesültek a kérelemről, és nem kértek beavatkozást.

Német Szövetségi Köztársaság

A) Jó hír a modelljátégyártóknak: más védjegyének használata részletes modelljátékokon nem minősül védjegybitorlásnak.

A gyerekasztóban vagy egy modelljátégyűjtő hobbiszobájában megtalálhatók az ismert gyártók – például az *Opel* – autóinak másolatai, valamint a logisztikai cégek – például a *Dachser* – által az eredetiben üzemeltetett teherautók és raktárak másolatai. Az ezeken a modelljátékokon található márkák rendszeresen megegyeznek az eredeti modelleken találhatóakkal. Egyes esetekben a modelljátékok maguktól a nagy példaképek cégeitől származnak, más esetekben a nagy példaképek és a modelljátégyártók között együttműködési/licencmegállapodások vannak életben.

De mi történik akkor, ha egy modelljátégyártó engedély nélkül a nagy példaképek védjegyeit ragasztja a modelljátékra?

Az azonos megjelölés azonos árukon történő használata nem minősül védjegybitorlásnak a részlethű modelljáték-autók esetében.

A védjegyek modelljátékokon való használata már az ítélkezési gyakorlat tárgyát képezte, és eljutott a legfelsőbb fokig. A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof, BGH) például többéves pereskedés után 2010-ben úgy döntött, hogy az OPEL BLITZ logó modelljátékokon való elhelyezése a konkrét esetben nem minősül védjegybitorlásnak (BGH, 2010. január 14-i ítélet).

Egy modelljátékgyártó egy Opel modellt hűen megvalósított, és a valódi modellhez hasonlóan a hűtőrácsra is felragasztotta az Opel-villámot. Az Opel autógyártó OPEL BLITZ védjegye alapján, amely nemcsak a „nagy” autókra, hanem a játékautókra is védett, keresetet nyújtott be ez ellen. A helyzet tehát úgynevezett kettős azonosságról szólt – a megjelölés és a termék (játék) azonos volt. Azt gondolhatnánk, hogy ez egyértelműen a védjegybitorlás esete.

Ám nem így történt: a kerületi bíróság még az Európai Bíróságot is beidézte. A bíróság kimondta, hogy védjegybitorlás csak akkor áll fenn, ha a játékjárművön történő használat a játékként bejegyzett védjegy fő funkcióját sérti. Ez azt jelenti, hogy az Opel csak akkor tilthatja meg az OPEL BLITZ védjegy használatát, ha a célközönség azt feltételezi, hogy a játékjármű az Opel autógyártótól származik.

Az alsóbb fokú bíróságokhoz hasonlóan a BGH is arra a következtetésre jutott, hogy a modelljátékokra erősített OPEL BLITZ feliratot a fogyasztók az eredeti Opel-modell hű másolatként fogják fel, de nem a modelljáték eredetére utaló jelzésként. Továbbá az OPEL BLITZ-nek a modellautón való használata nem rontotta a minőséget, a reklám-, kommunikációs vagy befektetési funkciót. Az azonos közismert megjelölés más árukon történő használata sem minősül védjegybitorlásnak a teherautó- és raktármodellek esetében.

A BGH már akkori határozatában is utalt arra, hogy nem történt védjegybitorlás, mint-hogy az OPEL BLITZ közismert védjegy. A BGH ismét megerősítette a modelljátékgyártók jogait (BGH, 2023. január 12-i ítélet).

A jelen ügyben egy modelljátékgyártó a *Dachser* logisztikai vállalat teherautóját és raktárát utánozta, és a DACHSER FOOD LOGISTICS vagy DACHSER védjegyet alkalmazta rajtuk.

A Dachser ezt kifogásolta, mert védjegyvoltalommal rendelkezett a DACHSER (szó/kép) és a DACHSER FOOD LOGISTICS (szó/kép) megjelölés tekintetében, amelyek csak a logisztikai és szállítási ágazatba tartozó áruk és szolgáltatások tekintetében állnak oltalom alatt, a modelljátékok tekintetében azonban nem. Az OPEL BLITZ-ügytől eltérően az azonosság alapján történő védjegybitorlást már kizárták. Továbbá nem állt fenn az összetévesztés veszélye, hiszen egyrészt a játékok, másrészt a logisztikai és szállítási ágazatban szereplő áruk és szolgáltatások nem hasonlítanak egymáshoz.

Ugyanakkor egy közismert védjegy megkülönböztetőképességének és jó hírnevének kihasználása és károsítása miatt bekövetkezett védjegybitorlás is szóba jöhetett. A BGH megerősítette a védjegybitorló használatot, azaz a közismert védjeggyel azonos vagy ahhoz

használatát, amely kihasználja a közismert védjegy megkülönböztető-képességét vagy jó hírnevét. A védjegybitorlás azonban a tisztességtelen használat hiánya miatt meghiúsult. Így nem lehetett szó védjegybitorlásról, ha a védjegyet a megfelelő helyen helyezték el a hűen lemásolt játékautón, és nem történt más kísérlet a közismert védjegy jó hírének reklámcélú felhasználására. A BGH ezt – az OPEL BLITZ-ügyben hozott határozathoz hasonlóan – itt is a részletes másolatok évtizedes szokásával indokolta a modelljátégyártásban.

Engedélyezett

- Azonos védjegy elhelyezése részletes modelljátékokon, feltéve, hogy a korábbi védjegyet azonos árukra lajstromozták.
- Azonos vagy hasonló közismert védjegy elhelyezése a részlethű modelljátékokon eltérő áruk/szolgáltatások vonatkozásában, amennyiben elegendő a cégazonosság szempontjából meghatározó formatervezési jegyek átvétele.

Tiltott

Azonos vagy hasonló védjegy elhelyezése olyan modelljátékokon, amelyek nem részlethűek, pl.

- a modell alakja eltér az eredetitől, pl. fantáziaautókon való elhelyezés,
- gyengébb minőségű utángyártás,
- a reprodukált védjegy eltérő kialakítása, pl. módosított védjegy vagy más helyen történő elhelyezés,
- további védjegyek hozzáadása, pl. a játékgyártó védjegyének kiemelkedő helyen történő elhelyezése.

Átvitel más esetkörökre, például online játékokra

Meglátjuk, hogyan fejlődik tovább az ítélezési gyakorlat a modelljátékok védjegyoltalma terén. Érdeklődéssel várható továbbá az is, hogy a fent említett elvek milyen mértékben lesznek átültethetők más helyzetekre.

Az online játékok és az egyre növekvő metaversenyek területén egész valós világokat hoznak létre valódi épületekkel és egyéb tárgyakkal, amelyeken az eredeti védjegyek is megjelennek. Itt is az lesz a döntő tényező, hogy a használat pontosan hogyan történik, és hogy az sérti-e a védjegy funkcióit. A metaverzumban található digitális termékek védjegyoltalma is egyre fontosabbá válik.

A lényeg az, hogy általában célszerű jogi tanácsot kérni, mielőtt mások védjegyeit használnánk – függetlenül a szövegösszefüggéstől.

B) Az „Emmentaler” (ementáli) csupán egy sajtípus neve, és nem értelmezhető földrajzi eredetmegjelöléseként. Az EUB 2023. május 24-i ítéletében (T-2/21. sz. ügy) foglalkozott ezzel a kérdéssel.

Számos élelmiszer egy adott régióhoz való tartozásáról ismert. Ilyen például a görögországi fetasajt, a kölni Kölsch, a brandenburgi Spreewälder Gurken vagy az észak-olaszországi Grana Padano. Ezek az elnevezések ezért általában különleges oltalom alatt is állnak, például úgynevezett földrajzi eredetmegjelölésként.

A fogyasztók azonban nem minden terméknévről gondolnak azonnal egy konkrét származási helyre. Mi a helyzet például az „Emmentaler”-rel? Az eredeti név a svájci Emmentalból származik, de vajon tudatában vannak-e ennek a fogyasztók – vagy az ementálit inkább csak egy egyszerű fajtanévként értelmezik?

A peres felek közötti jogvitát az váltotta ki, hogy egy svájci érdekképviselő, az *Emmentaler Switzerland*, az EMENTALER szóvédjegy uniós védjegyként történő lajstromozását kérte az EUIPO-nál. Az EUIPO a bejelentést azzal az indokkal utasította el, hogy a szóvédjegy pusztán egy sajt fajta leírása. Sikertelen fellebbezést követően a védjegybejelentő keresetet nyújtott be az EUB-hez.

Milyen felfogás érvényesült a tagállamokban az „Emmentaler” tekintetében?

A jogvita középpontjában az a kérdés állt, hogy az „Emmentaler” szómegjelölés a „sajttermékre” vonatkozóan tisztán leíró jellegű-e [az EU védjegyrendeletének 7. cikke (1) bekezdésének c) pontja]. Ez a helyzet akkor áll fenn, ha a megjelölés a kereskedelemben a típus vagy a minőség megjelölésére szolgálhat. Ekkor ugyanis nem alkalmas arra, hogy a megjelölt termékeket megkülönböztesse a hasonló termékektől.

E kérdés megítélése szempontjából fontos, hogy már az is elegendő, ha a kizáró ok csak egy uniós tagállamban áll fenn. Az elbírálás mércéje mindig az a közönség, amelyhez a bejelentés tárgyát képező védjeggyel érintett áruk vagy szolgáltatások szólnak. Mivel sajtot minden végfogyasztó vásárol, a nagyközönséget kellett figyelembe venni. Ebben az értelemben az EUIPO úgy vélte, hogy az „Emmentaler” kifejezést az Európai Unió számos tagállamában egy lyukacsos keménysajtípus megjelöléseként értelmezik. A fogyasztók számára a származási régiónak nincs jelentősége.

A szótárak, irányelvek és jogszabályok szokásos fogalom meghatározásai

Az EUIPO többek között a német *Duden* meghatározására hivatkozott. E meghatározás szerint az „Emmentaler” a következőket jelöli: „teljes zsírtartalmú svájci sajt, amelynek lyukai cseresznye nagyságúak, íze pedig a dióbéléhez hasonló”.

Az EUB egyetértett az EUIPO-val abban, hogy ez egy sajtípus leírása. Igaz volt, hogy a meghatározás a „svájci sajt” kifejezéssel az eredetre való utalást is tartalmazta. A meghatározás vonatkozó része azonban magát a sajtot írta le anélkül, hogy a földrajzi eredetre vonatkozóan konkrét kijelentéseket tett volna.

Az elsőfokú bíróság az EUIPO által hivatkozott „Codex Alimentarius”-t is megfelelő megjelölésnek tekintette. Az Egyesült Nemzetek Szervezete által kiadott, az élelmiszerbiztonságra és az élelmiszertermékek minőségére vonatkozó szabványgyűjteményben az „Emmentaler” sajtajtaként szerepel. Ez a leírás fontos szempont volt az értékelés szempontjából, még akkor is, ha a Codex Alimentarius egyébként nem tartalmaz kötelező szabályokat a védjegyeljárásra vonatkozóan.

Végezetül – az elsőfokú bíróság véleménye szerint helyesen – hivatkoztak a német sajtrendeletre, amelyben az „Emmentaler” „standard fajtának” minősül. Mindezek a bizonyítékok arra utalnak, hogy az érintett közönség hogyan értelmezi az „Emmentaler” megjelölést.

Az Emmentaler termelése a különböző tagállamokban

Az EUIPO központi érve az volt, hogy az „Emmentaler” elnevezésű sajtot az EU különböző tagállamaiban állítják elő, nem csak Svájcban. Többek között a német Szövetségi Élelmezési és Mezőgazdasági Minisztérium és a német érdekképviselők egybehangzó észrevételeit használták fel, amelyek szerint 2016-ban csak Németországban mintegy 135 000 tonnát állítottak elő. Ebből 55 000 tonnát közvetlenül Németországban értékesítettek.

Ez is lényeges körülmény volt az elsőfokú bíróság számára. Az ítélezési gyakorlat ugyanis elismeri, hogy egy bizonyos megnevezés alatt történő előállítás és forgalmazás anélkül, hogy ezt a megnevezést a termék eredetére utaló módon használnák, fontos releváns jelzés lehet annak megítélése során, hogy ez a megnevezés időközben általánossá vált-e.

Ellenérvként a védjegy bejelentője egy régi, Svájc és Németország közötti megállapodásra hivatkozott, amely szerint a Németországban előállított sajtot csak akkor lehet „Emmentaler” néven értékesíteni, ha az előállítás országát is feltüntetik (pl. „Emmentaler Deutschland”). Az EUB véleménye szerint azonban ez a megállapodás nem lényeges a fogyasztói megítélés szempontjából. Az egyetlen döntő tényező az volt, hogy a célközönség hogyan találkozott a megjelöléssel. A fogyasztók általában nem gondolkodnak azon, hogy a sajt forgalmazása esetleg sért-e egy megállapodást. A német fogyasztók mindenesetre az „Emmentaler”-t úgy értelmezik, hogy az egy sajtajtát jelent.

Az „Emmentaler” megjelölés leíró jellegére utalnak az EU és Svájc között 2009-ben folytatott tárgyalások is. Ekkor tárgyaltak a földrajzi árujelzők jegyzékéről, amely több svájci eredetű sajtnevet is tartalmazott. Többek között az „Emmentaler” is felkerült volna erre a listára. Az EU azonban azon az állásponton volt, hogy az „Emmentaler” pusztán egy általános kifejezés, amelynek használata nyitva kell álljon az EU tagállamai előtt. Svájc és az EU végül úgy döntött, hogy az „Emmentaler” nem kerül fel a listára.

Az elsőfokú bíróság szerint a fent említett jelzések összességükben alátámasztják azt a következtetést, hogy az „Emmentaler” valóban egy tisztán leíró jellegű megjelölés. Különösen a német közönség számára az EUIPO helyesen állapította meg, hogy az „Emmentaler”-t egy sajtajta megjelöléseként fogják érteni. A védjegybejelentés elutasítása ezért helyes volt.

Kollektív védjegybejelentés nem lehetséges

A védjegybejelentő azonban egy második érveléssel próbálkozott. Az EU védjegyrendelete 74. cikkének (2) bekezdése akkor is lehetővé teszi a védjegyoltalmat, ha kizáró ok áll fenn, feltéve, hogy a bejelentést kollektív védjegyként nyújtják be. A gyűjtő- vagy tanúsító védjegyek abban különböznek más típusú védjegyeiktől, hogy szükség van védjegyalszabályra. Az alapszabály megszabja azokat a feltételeket, amelyek mellett a védjegyet az egyesület tagjai használhatják. A kollektív védjegyek tipikus példái ezért a minőségi védjegyek.

Az „Emmentaler” mint gyűjtővédjegy lajstromozását azonban megtagadták. Az EUB elismerte, hogy a védjegyrendelet 74. cikkének (2) bekezdése a leíró megjelölésekre vonatkozó könnyítést tartalmaz. A norma azonban kifejezetten csak az olyan megjelölésekre vonatkozik, amelyek a kereskedelemben az áruk vagy szolgáltatások földrajzi eredetének megjelölésére szolgálhatnak.

Az előzetesen összegyűjtött bizonyítékok azonban egyértelműen kimutatták, hogy az „Emmentaler” nem szolgálhat a kereskedelemben pontosan egy földrajzi eredet megjelölésére, hanem csupán egy sajtípus megjelöléseként értelmezhető.

Következésképpen az „Emmentaler” sem földrajzi árujelzőként, sem védjegyként nem részesülhet oltalomban.

Ettől eltekintve az „Emmentaler” mint svájci sajt nem teljesen védtelen. Van néhány Emmentaler-védjegy, bár nem az egész európai piacra vonatkozóan, és csak más szóelemekkel kapcsolatban. Valószínűleg túl késő van a szó páneurópai oltalmához, különösen azért, mert ezt a sajtot már akkor is gyártották Svájcban kívül, amikor még egyáltalán nem létezett védjegyjogszabály. Végül is az allgäui „Emmentaler” és a francia „Emmental de Savoie” és „Emmental français est-central” sajt földrajzi árujelzővel védett. Majd meglátjuk, hogy a svájciak a jövőben követik-e a példát hasonló szóösszetételekkel.

Olaszország

Az olasz legfelsőbb bíróság úgy ítélte meg, hogy a híres *Tic Tac* doboz alakja is védhető és érvényesíthető. A döntés vitathatatlanul nem meglepő, mert az olasz legfelsőbb bíróság megerősítette az olaszországi alsóbb fokú bíróságok megállapításait. A jövőben azonban a döntésnek valószínűleg jelentős következményei lesznek az édességgyártókra és a márkatulajdonosokra nézve az élelmiszer- és italágazat szélesebb körében.

A Ferrero S.p.A. (Ferrero) a TIC TAC cukorkák gyártója. Ezeket a mentolos cukorkákat átlátszó, kis műanyagdobozokban árúsítják, amelyeknek fedele felcsapható. A termékdoboz formájának oltalma érdekében a Ferrero világszerte több területen is lajstromoztatta a 3D védjegyeket, többek között az ábrán látható uniós védjegyként, valamint Olaszországban nemzeti védjegyként.

2017-ben a Ferrero védjegybitorlás és tisztességtelen verseny miatt eljárást indított Olaszországban a *Mocca Spol. S.R.O.* (Mocca) ellen. A Mocca egy másik édességgyártó, amely egy nagyon hasonló formájú, kisméretű, négyszögletes alakú és átlátszó dobozban árúsított édességtermékeket.

Első fokon a Torinói Bíróság 2019. november 12-én kelt ítéletében a Ferrero javára döntött. A bíróság megállapította, hogy a Mocca által a BLIKI védjeggyel forgalmazott termék a Ferrero tulajdonában lévő TIC TAC 3D védjegy bitorlását jelenti, és emellett tisztességtelen versenyt valósít meg. A bíróság a Mocca által történő folyamatos forgalmazást és értékesítést tiltó végzést hozott, és az alábbiakat állapította meg:

- Az olasz bíróságok rendelkeznek joghatósággal az ügy elbírálására, minthogy a Ferrero két olasz védjegyet érvényesített, függetlenül az alperesek állampolgárságától, lakóhelyétől vagy tartózkodási helyétől.
- A Ferrero bizonyította, hogy a Mocca Olaszországban forgalmazta a BLIKI termékeket.
- A TIC TAC alakvédjegyek érvényesek voltak, és a doboz alakja nem volt szükséges a műszaki eredmény eléréséhez.
- A szóban forgó forma újdonságának hiánya miatt sem forgott fenn semmisségi ok.
- Fennállt az összetévesztés valószínűsége, mert a versengő megjelölések azonosak vagy hasonlóak voltak, és az ebből eredő tisztességtelen gazdasági előny a közismert TIC TAC védjegyek hírnevének kihasználásából eredt.
- A Mocca Olaszországban „szolgai utánzással” és a termékek összetéveszthetőségével tisztességtelen versenyt valósított meg.

Talán nem meglepő, hogy a Mocca a határozat ellen fellebbezett. A Torinói Fellebbviteli Bíróság 2021. február 17-én kelt döntésével elutasította a fellebbezést, és helybenhagyta a Torinói Bíróság döntését. A Mocca ezt követően fellebbezett az olasz legfelsőbb bírósághoz.

Az végül elutasította a Mocca fellebbezését, és helybenhagyta az olaszországi alsóbb fokú bíróságok döntését. Megállapította, hogy a TIC TAC doboz alakja csak egy a sok alak közül, amelyet egy doboz kaphat, de ugyanígy a doboz nem olyan alak, amely egy technikai probléma pusztá megoldását jelenti, ami kizárná a védjegyoltalomból. A bíróság megismételte az e területre vonatkozó uniós ítélkezési gyakorlatot is, amely ismételten megerősítette, hogy egy termék alakját ábrázoló megjelölés alkalmas védjegyoltalomra, feltéve, hogy az:

- grafikusán reprodukálható, és
- alkalmas arra, hogy megkülönböztesse egy vállalkozás termékét vagy szolgáltatását más vállalkozások termékeitől vagy szolgáltatásaitól.

Ha azonban a védjegy alakja hasonlít arra az alakra, amelyet a szóban forgó termék a legvalószínűbben fel fog venni, valószínű, hogy az alakot megkülönböztetőképesség nélkülinek fogják tekinteni. A bíróság felidézte, hogy az EUB a Rubik-kockából álló 3D-s uniós védjegyet érvénytelennek ítélte a kocka minden egyes oldalán megjelenő, azt 9 azonos méretű, négyzet alakú elemre osztó úgynevezett rácsszerkezete miatt, amely műszaki funkciót lát el, mert biztosítja magának a kockának a függőleges és vízszintes sávjai egyes elemeinek a forgását, így a kocka egy 3D-s kirakós rejtvenyjátékot alkot. A Nestle és a Linde ügyében hozott korábbi EUB-döntésekre is hivatkozva megállapította, hogy a törvény kizárja a lényeges jellemzőiben műszaki eredményből álló megjelölés érvényes lajstromozását, mert a használathoz közérdek fűződik, amely kizárja a műszaki megoldások monopolhelyzetét.

Az olasz legfelső bíróság döntése az alaki védjegyek oltalmazhatóságával kapcsolatos ítélkezési gyakorlat további fejlődését jelenti az EU-ban. Miközben a döntést az élelmiszer- és itálágazatban tevékenykedő márkatulajdonosok üdvözölhetik, az arra is ösztönözheti a bejelentőket, hogy több védjegybejelentést nyújtsanak be termékeik csomagolásának formájára és mintájára. A félreértések elkerülése érdekében az ágazatban működő márkatulajdonosoknak egyértelműbb iránymutatásokra és követelményekre van szükségük.

Az ítélet egyik érdekes pontja az, hogy a szóban forgó termék formájához hasonló alakzattól álló megjelölés valószínűleg nem rendelkezik megkülönböztetőképességgel. Ez vitathatóan megnehezíti a márkatulajdonosok számára a védjegy lajstromozását, de a termékformákra és csomagolásokra vonatkozó 3D lajstromozás megszerzésének előnyei és a harmadik felekkel szembeni érvényesíthetőség azt jelzi, hogy a termékformára vonatkozó sikeres védjegybejelentés valódi értékkel bír a márkatulajdonosok számára.

Spanyolország

A Legfelsőbb Semmítőszék (Tribunal Supremo, TS) ítélete, amely helyt ad a *Garrigues* által benyújtott semmítőszéki fellebbezésnek, kimondja a kizárólag egy csupasz palack alakjából álló háromdimenziós védjegy lajstromozásának érvényességét, még akkor is, ha az műszaki elemeket tartalmaz.

A kizárólag háromdimenziós alakzatokból és különösen a palackokból álló védjegyek természetüknél fogva fennálló sajátosságai az érvényességükhöz szükséges követelmények alkalmazására is vonatkoznak. Valamennyi palack logikusan műszaki funkciót tölt be, és valamennyi rendelkezik bizonyos, e funkció által előírt közös elemekkel, amelyekben nincs helye túlzott eltéréseknek. Ez már a múltban is arra készítette a TS-t, hogy az oltalom alatt álló palackok érvényességéről döntsön (mint például a *Freixenet Carta Nevada*- vagy a *Cointreau*-ügyben), és a közelmúltban, 2023. július 19-én hozott ítéletében ismét erre kényszerítette a jól ismert asztúriai almaboros palackkal kapcsolatban.

A bíróság elemezte a szóban forgó palack valamennyi jellemzőjét, és megállapította, hogy ezek nem kizárólag a műszaki eredményre való törekvésnek tulajdoníthatók, hanem egy-

részt az egyedi és sajátos megjelenésnek, amely lehetővé teszi, hogy a fogyasztó az asztúriai természetes almaborral hozza kapcsolatba, másrészt hozzájárul a termék különleges képességeinek kiemeléséhez, amit az asztúriai almaborgyártók által évek óta alkalmazott használat erősít. Mindezek alapján a TS úgy véli, hogy a védjegy nem tartozik a védjegy törvényben előírt tilalmak hatálya alá, ami mindazonáltal arra készítette az alsóbb fokú bíróságokat, hogy azt érvénytelennek nyilvánítsák.

Az ügy háttere: az asztúriai almaboros palackot, az úgynevezett „vasformás” palackot 1880-ban tervezték az Asztúriában előállított természetes almabor palackozására, és azóta kizárólag erre a célra használják, néhány évvel ezelőttig mindenféle címke nélkül. Több mint egy évszázaddal később, amikor a palack egyszerű palackból az asztúriai természetes almabor valódi megkülönböztető jelképévé vált, az Asztúriai Almaborszövetség, amely a fő termelőket tömöríti, a Spanyol Szabadalmi és Védjegy hivatalnál (Oficina Española de Patentes y Marcas, OEPM) háromdimenziós védjegyként lajstromoztatta.

Évekkel később a szövetség tudomására jutott, hogy egy másik autonóm közösségben Sidra S néven egy termelő az általa előállított természetes almabor a lajstromozott palack felhasználásával forgalmazza. Tekintettel arra, hogy a termelő nem volt hajlandó beszüntetni a használatot, a szövetség pert indított ellene védjegyjogainak megsértése miatt.

A Sidra S megtámadta a keresetet, és a védjegy törlésére hivatkozott a 2001. december 7-i 17/2001. sz. védjegy törvény 5. cikk (1) bekezdésének *a*), *b*) és *e*) pontjában előírt abszolút törlési okokra hivatkozva. A felperes különösen arra hivatkozott, hogy a palack nem felel meg a védjegyoltalomhoz szükséges követelményeknek, mert kizárólag az almabor tartósítását és kiöntését elősegítő műszaki elemekből áll, és nem rendelkezik megkülönböztetőképeséggel. Röviden azt állította, hogy a palack nem szolgálja a termék megkülönböztetését.

Mind a Santanderi 1. számú Kereskedelmi Bíróság, mind a Cantabria Tartományi Bíróság által hozott ítélet részben helyt adott a Sidra S. által felhozott érveknek, és a szövetség által lajstromozott palack védjegyét érvénytelennek nyilvánította a védjegy törvény 5. cikke (1) bekezdésének *b*) és *e*) pontja alapján.

A TS döntése

A TS a két bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte 2023. július 19-én hozott döntésével, amely az EUB rendelkezésével összhangban meghatározza a védjegy törvény 5.1. cikk *b*) és *c*) pontjában foglalt tilalmak egybeesésének megítélése során követendő követelményeket a háromdimenziós védjegyek esetében. Konkrétan kettős elemzést végzett.

1. *A védjegy törvény 5. cikke (1) bekezdésének e) pontjában foglalt tilalom egybeesése a háromdimenziós védjegyekben: a termék műszaki eredmény eléréséhez szükséges alakja*

Kiindulópontként emlékeztetni kell arra, hogy a védjegy törvény 5. cikkének *e*) pontja, amely megfelel a 2015/2436 irányelv 4. cikke (1) bekezdés *e*) pontjának és a 2017/2001 uniós védjegyrendelet 7. cikke (1) bekezdés *e*) pontjának, megállapítja, hogy „a kizáró-

lag ... az áru műszaki eredmény eléréséhez szükséges alakjából álló megjelölések” nem lajstromozhatók védjegyként.

A TS az EUB 2017. május 11-i (C-421/15 *Yoshida Metal Industry*-ügy) és 2020. április 23-i (C-237/10 *Gomboc*-ügy) ítéletében foglalt tanítás alapján megállapítja, hogy ez a tilalom a kizárólag egy műszaki eredmény eléréséhez szükséges áru alakjából álló megjelölésekre vonatkozik, vagyis azokra, amelyek pusztán egy műszaki megoldást tartalmaznak, és amelyek védjegyként történő lajstromozása monopóliumhelyzetet biztosítana tulajdonosának, és akadályozná harmadik fél versenytársak általi használatát.

Annak megítéléséhez, miszerint ez a tilalom vonatkozik-e egy háromdimenziós védjegyre, meg kell határozni a megjelölés lényeges jellemzőit, és ellenőrizni kell, hogy ezek mindegyike kizárólag és szükségszerűen megfelel-e az áru műszaki funkciójának.

A „vasformás” palack három lényeges jellemzővel rendelkezik (megvastagított csonka száj, női láb alakú nyak és szájnegyed alakú váll), amelyek, bár műszaki funkciót töltenek be (a kiöntés megkönnyítése), nem felelnek meg szükségszerűen és kizárólagosan olyan műszaki megoldásnak, amelynek más vállalkozások általi használatát a védjegy lajstromozása akadályozná.

Nem ez a műszaki funkció a fő oka a forma kialakításának. Nem olyan jellemzőkről van szó, amelyek kizárólag vagy elsősorban egy műszaki eredménynek tulajdoníthatók, hanem egy olyan forma megjelenéséről, amely az asztúriai természetes almabor hagyományos palackjának megjelenését képviseli, és tájékoztatja a fogyasztót a termék eredetéről, minthogy az asztúriai almaborgyártóktól származik.

Sem a fogyasztó, sem a vállalkozó nem a jellemzőinek műszaki funkciója miatt keresi ezt a palackot, hanem azért, mert megjelenése és egyedisége lehetővé teszi, hogy az asztúriai természetes almaborral társítsák.

2. *A védjegytvörvény 5. cikk (1) bekezdés b) pontjában foglalt tilalom egybeesése: a megkülönböztetőképesség hiánya, amely a „másodlagos jelentés” intézményének igénybevitelével kiküszöbölhető [védjegytvörvény 51. cikk (3) bekezdés]*

Az ítélet, bár elismeri, hogy nehéz bizonyítani az áru alakjából álló védjegy megkülönböztetőképességét, mint például egy üveg esetében, egyértelművé teszi, hogy annak megkülönböztetőképessége nem tagadható elvont módon, ahogyan azt a tartományi bíróság tette.

Így a TS egy korábbi ítéletét felelevenítve emlékeztet arra, hogy egy „csupas” palack önmagában kevés vagy nagyon kevés megkülönböztetőképességgel rendelkezhet, de ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy kívül esik a védjegy jog oltalmán, mert a használat révén megkülönböztetőképességet szerezhet.

Ahhoz, hogy egy védjegy megkülönböztetőképességgel rendelkezzen, el kell térnie a kereskedelmi szokásoktól, de nem kell, hogy lényegesen eltérjen. Az a fontos, hogy az átlagos fogyasztó a terméket elemzés és különösebb figyelem nélkül megkülönböztesse a más vállalkozások által forgalmazott termékektől.

Ezért a termék használata, ami a bíróság értelmezése szerint a „vasformás” palack esetében megtörtént, hozzájárult ahhoz, hogy a termék megkülönböztetőképességét oly módon emelje ki, hogy a természetes almabor átlagfogyasztója a palackot így látva képes legyen megkülönböztetni a vállalkozás eredetét, azaz az Asztúriai Almaborszövetséggel kapcsolatban álló vagy általa engedélyezett asztúriai almaborgyártóktól származó természetes almabort.

Ezen értelmezési szempontokat a jelen ügyre alkalmazva a TS arra a következtetésre jutott, hogy a „vasformás” palack nem tartozik e tilalmak egyikének hatálya alá sem, és következképpen védjegyként történő lajstromozása érvényes.

A szövetség által háromdimenziós védjegyként bejegyzett palackkal lényegében megegyező csomagolás Sidra S általi használata azt jelenti, hogy a Sidra S megsértette a védjegyet, ezért a bíróság kötelezte a Sidra S-t, hogy hagyjon fel a jogsértő cselekmények elkövetésével, vonja ki a forgalomból a „vasformás” csomagolással forgalmazott palackokat, térítse meg az okozott kárt, és tegye közzé az ítélet összefoglalóját egy országos napilapban, a honlapján és a közösségi hálókön.

Svédország

A) Az itt tárgyalt ügyben a svéd Szabadalmi és Piaci Fellebbviteli Bíróság további iránymutatást adott a kiegészítő oltalmi tanúsítványról (Supplementary Protection Certificate, SPC) szóló uniós rendelet 3. cikke *b)* pontjának alkalmazásával és a „termék” fogalmával kapcsolatban. A bíróság értékelésében arra a következtetésre jutott, hogy egy termék nem jogosult kiegészítő oltalmi tanúsítványra, ha jellemzőinek összefoglalójában kifejezetten segédanyagként van feltüntetve. A bíróság azt is megállapította, hogy a forgalomba hozatali engedély iránti kérelemben nem szereplő bizonyítékok nem vehetők figyelembe annak meghatározásakor, hogy mely termékek szerepelnek az adott forgalomba hozatali engedélyben.

A kérelmező a trastuzumab és a rekombináns humán hialuronidáz termékre vonatkozóan kérte a kiegészítő oltalmi tanúsítvány megadását. A herceptin szubkután gyógyszerre vonatkozó hivatkozott forgalomba hozatali engedély szerint a trastuzumabot hatóanyagként, a rekombináns humán hialuronidázt pedig a segédanyagok egyikeként határozták meg. A kérelmező továbbá kifejtette, hogy a rekombináns humán hialuronidáz döntő szerepet játszott a terápiás hatás szempontjából, mert lehetővé tette a trastuzumab szubkután beadását.

A Svéd Szellemi Tulajdoni Hivatal és a Szabadalmi és Piaci Fellebbviteli Bíróság elutasította a kérelmet, mert nem volt megállapítható, hogy a kérelmező teljesítette-e az EU SPC-rendelet 3. cikkének *b)* pontjában foglalt követelményt. A bíróság megállapította, hogy nem bizonyított, hogy a rekombináns humán hialuronidáz önmagában olyan klinikai hatással rendelkezik, amely a forgalomba hozatali engedélyben szereplő terápiás javallatok körébe tartozik. A kérelmező fellebbezett a határozat ellen.

A bíróság előtt a fő kérdés az volt, hogy a rekombináns humán hialuronidáz hatóanyag-nak vagy adjuvánsnak tekinthető-e a hivatkozott forgalomba hozatali engedély alapján. Az EUB állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozva a bíróság tisztázta, hogy különbséget kell tenni a „hatóanyag” és az „adjuváns” között, ahol az adjuváns nem tekinthető hatóanyag-nak. A bíróság továbbá megállapította, hogy nem adható SPC olyan hatóanyagra, amelynek hatása nem tartozik a forgalomba hozatali engedély szövegében szereplő terápiás javallatok körébe.

Értékelése során a bíróság megállapította, hogy sem a termék jellemzőinek összefoglalója, sem a forgalomba hozatali engedély nem szolgáltatott bizonyítékot arra, hogy a rekombináns humán hialuronidáz önmagában – azaz a forgalomba hozatali engedélyben szereplő terápiás javallatra önmagában – hatást fejt ki az emlőrákra. Ehelyett a rekombináns humán hialuronidázra mindenütt segédanyagként hivatkoztak. Következésképpen a bíróság szerint a rekombináns humán hialuronidáz nem volt hatóanyag. Ezzel a következtetéssel a trastuzumab és a rekombináns humán hialuronidáz sem tekinthető hatóanyag-kombinációnak.

A bíróságnak alkalma nyílt arra is, hogy tisztázza, miszerint a termék vagy hatóanyag azonosítása során kizárólag a forgalomba hozatali engedély alapjául szolgáló dokumentáció a fontos. A kérelmező által hivatkozott, a rekombináns humán hialuronidáz rákra gyakorolt hatásaira vonatkozó további bizonyítékokat ezért nem lehetett figyelembe venni.

Ez a határozat az első alkalom, hogy a Svéd Szabadalmi és Piaci Fellebbviteli Bíróság alkalmazta az EU SPC-rendelet 3. cikkének *b)* pontját, és ezáltal további fényt derített az EU SPC-rendelet 1. cikkének *b)* pontjában szereplő „termék” fogalmának összetett megkülönböztetésére. Bár ez a határozat nem oldja meg az SPC-kkel kapcsolatos összes kérdést, hasznos emlékeztető arra, hogy a forgalomba hozatali engedély alapjául szolgáló dokumentáció döntő fontosságú a „termék” fogalmának az EU SPC-rendelet szerinti értékelése szempontjából.

B) A svéd Szabadalmi és Piaci Bíróság elutasította az 1. ábrán látható, enyhén stilizált „G” betűből álló védjegy lajstromozását.

1. ábra

Ez az ítélet jól szemlélteti, hogy ha egy félnek sikerül egy egybetűs ábrás védjegyet lajstromoztatnia egy alapmotívummal, akkor szélesebb oltalmat élvez, és nagyobb mértékben képes megakadályozni az utóbbi védjegy lajstromozását, mintha egy jobban stilizált (és jobb megkülönböztetőképeségű) egybetűs védjegyet tartana fenn.

A felperes svéd védjegybejelentést nyújtott be a G védjegyre. A Svéd Szellemi Tulajdoni Hivatal a bejelentést a 2. ábrán látható kilenc korábbi, G betűből álló védjegybejelentéssel való összetéveszthetőségre hivatkozva elutasította.

2. ábra

A kérelmező a Szabadalmi és Piaci Bíróságnál fellebbezett e határozat ellen.

Döntésében a bíróság először megállapította, hogy a fogyasztók érintett köre a nagyközönség, vagyis az átlagos mértékben tájékozott és észszerűen figyelmes fogyasztók.

A bíróság ezt követően megállapította, hogy a G védjegy, valamint a hivatkozott védjegyek kozmetikai és/vagy bőrápoló termékeket fednek le. Ezért a bíróság megállapította, hogy a termékek azonosak, vagy legalábbis hasonlóak.

A bíróság ezután a G védjegy és a korábbi védjegyek közötti hasonlóság értékelésére tért ki. Az ütköző védjegyek hangzásilag és fogalmilag megegyeztek a G védjeggyel, ezért a bíróság úgy találta, hogy a hasonlóság kizárásához jelentős különbségnek kell lennie a védjegyek ábrás elemeiben.

Először is a bíróság összehasonlította a G védjegyet a 3. ábrán látható védjegyekkel.

Az elsőfokú bíróság egyetértett a felperessel abban, hogy a G védjegy egy nyíllal végződik, és hogy a hivatkozott védjegyek egyike sem tartalmaz nyilat. Az elsőfokú bíróság azonban úgy találta, hogy a G védjegy és a 3. ábrán látható védjegyek közötti csekély különbségek nem ellensúlyozzák a védjegyek közötti hasonlóságokat. Összességében a bíróság úgy ítélte meg, hogy a G védjegy hasonlít a 4. ábrán bemutatott korábbi védjegyekhez.

3. ábra

4. ábra

A bíróság úgy találta, hogy a 4. ábrán látható öt hivatkozott védjegy nagyobb és olyan mértékben stilizált, hogy azok a G védjegyzet képest eltérő összbnyomást keltenek. Az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg továbbá, hogy nem áll fenn annak a veszélye, miszerint a fogyasztók érintett körében az a benyomás keletkezik, hogy a korábbi védjegyek tulajdonosai és a felperes között kereskedelmi kapcsolat áll fenn.

Az elsőfokú bíróság általánosságban külön megjegyezte, hogy mind a G védjegy, mind az ütköző védjegyek az átlagosnál kisebb megkülönböztetőképességgel rendelkeznek, következésképpen korlátozott oltalmat élveznek. Ennek oka az volt, hogy valamennyi védjegy egyetlen betűt tartalmazott, amely csak enyhén stilizált volt.

Következésképpen a bíróság megállapította, hogy a G védjegy és a hivatkozott védjegyek közül négy között fennállt az összetévesztés valószínűsége, míg a fennmaradó öt védjegy megkülönböztetőbb ábrás elemeket tartalmazott, és ezért nem minősültek a G védjegyhez megtévesztően hasonlóknak. A bíróság kifejezetten megerősítette, hogy figyelembe vette a korábbi védjegyek korlátozott oltalmi körét.

A döntés jogerőre emelkedett.

Megjegyzés

Ez a döntés ismét rámutat arra, hogy az erős védjegyjogok a védjegy kiválasztásával kezdődnek. A eredendően megkülönböztetőképességű védjegy kiválasztása gyakran több erőfeszítést és nagyobb befektetést igényel a lajstromozás kérelmezése és a jogok érvényesítése során, mert a jogosultnak gyakran a használat révén fokozott megkülönböztetőképességet kell bizonyítania.

Az ügy kimenetele azonban közvetve azt is hangsúlyozza, hogy a védjegyjogosultak számára milyen értéket képvisel az alapmintás ábrás védjegyek szóvédjegyváltozatainak védjegyjogosultsága, mivel ezek szélesebb körű oltalmat biztosítanak. Amennyiben a szóvédjegy korábbi lajstromozások miatt nem áll rendelkezésre, a felek megpróbálhatják a szóvédjegy ábrás változatának lajstromozását elérni.

A mesterséges intelligencia jövője a gyógyszeriparban

A mesterséges intelligencia (MI, artificial intelligence, AI) forradalmasítja a gyógyszeripart és a biotechnológiát. A nagy adathalmazok alapján történő előrejelzésekre vonatkozó páratlan képessége elősegíti a betegségek megértését, javítja a diagnosztika sebességét és pontosságát, felgyorsítja a gyógyszerkutatásokat, és javítja a klinikai vizsgálatokat. Az MI gyors fejlődése miatt a vállalatok számára minden eddiginél fontosabb, hogy megvédjék szellemi tulajdonukat.

Az MI mint diagnosztikai eszköz

Az MI hatékony diagnosztikai eszköz. Gyorsan képes elemezni a valós adatokat, és olyan finom változásokat és mintákat is felismerhet, amelyeket az emberek esetleg nem vesznek észre. Egy tanulmányban a kutatók azt tesztelik, hogy a mesterséges intelligencia képes-e egy nemzeti egészségügyi szolgálat adatait elemezve jobban megjósolni a rákos betegség kimenetelét, mint a jól képzett radiológusok. Hasonlóképpen egy tanulmány azt vizsgálja, hogy az MI képes-e CT-felvételeket elemezni a vérrögök diagnosztizálása érdekében, re-

mélve, hogy a CT-felvételekből olyan információkat is ki tud szűrni, amelyeket az orvosok esetleg nem látnak.

Az MI nem egyszerűen a laboratóriumi adatok elemzésének eszköze. Új diagnosztikai módszereket is kidolgozhat, és korábban nem észlelt összefüggéseket találhat a betegségek diagnosztizálásához vagy előrejelzéséhez.

Az MI és a gyógyszerkutatás

Az MI óriási erővel rendelkezik ahhoz, hogy a meglévő adatok felhasználásával új terápiás jelölteket azonosítson, sőt, akár tervezen is. Az MI például képes megjósolni a kis molekulájú gyógyszerek szerkezet–funkció összefüggéseit, új célpontokat azonosítani, és molekuladinamikai vizsgálatokkal szűrni a jelölteket. Hasonlóképpen a fehérjék szerkezetét és működését is megjósolhatja, hogy új terápiás jelölteket azonosítson. Ez csak néhány módja annak, ahogyan az MI javítja a gyógyszerkutatást.

Ezek a képességek közvetlenül több és jobb terápiát eredményeznek alacsonyabb költségek mellett. Egy nemrégiben készült elemzés szerint a gyógyszerfejlesztés terén az MI által vezérelt szerényebb fejlesztések is 50 további terápiát eredményezhetnek 10 év alatt, ami 50 milliárd dolláros lehetőséget jelent. Az MI egyes területeken 20-40%-kal csökkentheti a preklinikai költségeket.

A vállalatok nagy összegeket fektetnek be, hogy megragadják ezt a lehetőséget. Az MI-alapú gyógyszerkutatásba történő harmadik fél általi befektetések 2021-ben meghaladták az 5,2 milliárd dollárt. Eközben a gyógyszeripari és biotechnológiai vállalatok milliárdokat fektetnek be a belső MI-képességek fejlesztésébe, és olyan vállalatok, mint az *Alphabet* és az *Nvidia*, a gyógyszerkutatásba is belevágtak.

Az MI a klinikai vizsgálatokban

Az MI óriási lehetőséget kínál arra, hogy csökkentse az új gyógyszerek piacra dobásához szükséges 10-15 év időtartamot és több mint 1 milliárd dollár nagyságrendű költségeket, ahol az utóbbiak nagy részét a klinikai vizsgálatok teszik ki. A magas költségek ellenére sok klinikai vizsgálat sikertelen. A II. fázisú készítmények egyharmada nem jut el a III. fázisba, a III. fázisú készítmények egyharmada pedig nem kapja meg a végleges hatásági jóváhagyást.

Az MI csökkentheti a klinikai vizsgálatok idejét és költségeit, és növelheti a sikerességi arányt. Az elektronikus egészségügyi nyilvántartások és az orvosi szakirodalom tanulmányozásával javíthatja a résztvevők kiválasztását. Az MI javíthatja a betegek nyomon követését, biomarkerek segítségével pontosabban követheti a betegség előrehaladását, és javíthatja a biztonságossági és hatékonysági adatok elemzését. Olyan mintákat is találhat az adatokban, amelyeket az emberek nem vennének észre, és így új célpontokat vagy kezeléseket hozhat létre.

Az MI-alapú találmányok szabadalmazásának stratégiái

A hatékony igényfelmérési stratégiák segíthetnek leküzdeni az MI-alapú találmányokra vonatkozó szabadalmak megszerzésével kapcsolatos kihívásokat.

Az Egyesült Államokban a legfelsőbb bíróság *Alice*-ügyben hozott döntése és a szabadalmi törvény azt követő, 101. cikke szerinti ügyek megnehezítették a szoftverekkel és számítógépekkel megvalósított találmányokra vonatkozó szabadalmak megszerzését. Az *Alice* két részből álló tesztje szerint azok az állítások, amelyek egy szabadalomra nem jogosult elvont ötletre, természeti törvényre vagy természeti jelenségre „irányulnak”, csak akkor szabadalmazhatók, ha olyan „feltalálói felismerést” tartalmaznak, amely elegendő az alapul szolgáló ötlet vagy természeti törvény átalakításához.

Azoknak a vállalatoknak, amelyek MI-vel működő rendszereket vagy szoftvereket kívánnak szabadalmaztatni, olyan igénypontokat kell megfogalmazniuk, amelyek a hagyományos technológiához képest egyértelműen technológiai fejlesztést tükröznek, a fejlesztést részletes leírással. A hagyományos számítástechnika, a puszta adatgyűjtési vagy -feldolgozási lépések megemlézése vagy az igénypontoknak egy felhasználási területre (pl. rákdiagnosztika) való korlátozása nem elegendő az *Alice*-tesztnek megfelelő „feltalálói ötlet” megadásához.

Hasonlóképpen, a legfelsőbb bíróság *Mayode*-döntése és utódai megnehezítették a diagnosztikai módszerek szabadalmazását. Az MI-alapú diagnosztikát szabadalmaztatni kívánó vállalatoknak olyan igénypontokat kell megfogalmazniuk, amelyek vagy a mögöttes MI fejlesztését tükrözik, vagy a diagnosztikai lépések kimenetén alapuló kezelési lépést tartalmaznak. Az ilyen kezelési lépések olyan „feltalálói ötletet” biztosíthatnak, amely az alapul szolgáló adatelemzést „lényegesen többé” alakítja át, mint bármely alapul szolgáló elvont ötlet vagy természeti jelenség.

Európában más megfontolások érvényesek a diagnosztikai módszerekre vonatkozó igénypontokra. Az Európai Szabadalmi Egyezmény 53. cikkének c) pontja kizárja a szabadalmazhatóságból a diagnosztikai igénypontokat, ha azokat emberi testen hajtják végre, vagy ha azok az adatgyűjtés, a szabványértékekkel való összehasonlítás, egy tünet azonosítása és diagnózisfelállítás valamennyi lépését tartalmazzák. E kizárás elkerülése érdekében a vállalatok megfogalmazhatnak olyan igénypontokat, amelyek a mögöttes MI-rendszerre irányulnak, vagy amelyek elkerülik a diagnózis felállításának vagy a páciensről való mintavételnek a lépését. Megjegyzendő azonban, hogy az Európai Szabadalmi Hivatal egyértelművé tette, hogy a diagnosztikai módszerre vonatkozó kizárás nem kerülhető el olyan lépés elhagyásával, amely a bejelentett találmány megvalósításához elengedhetetlen.

Az MI-alapú találmányokat szabadalmaztatni kívánó vállalatoknak minden joghatóságban ügyelniük kell arra, hogy elkerüljék a feltalálói joggal kapcsolatos problémákat. A legtöbb joghatóságban, beleértve az ESZH-t és az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalát (United States Patent and Trademark Office, USPTO) is, csak emberek lehetnek feltalálók. A vállalatoknak ezért az emberi feltalálók hozzájárulására irányuló igénypon-

kat kell megfogalmazniuk, és meg kell fontolniuk, hogy az MI létrehozásában részt vevő kutatókat is fel kell-e sorolniuk.

A vállalatok elkerülhetik az elégtelen kinyilvánítás miatti elutasításokat is, ha bejelentésük elegendő leírást tartalmaz annak bizonyítására, hogy a feltalálók a bejelentett találmány teljes terjedelmével rendelkeztek, és hogy egy szakember számára lehetővé teszik a találmány indokolatlan kísérletezés nélküli gyakorlatba vételét.

Értékes adatok és üzleti titkok védelme

Végezetül a gyógyszeripari és biotechnológiai vállalatok számára létfontosságú, hogy azonosítsák és megvédjék értékes adataikat és üzleti titkaikat. A fehérjekönyvtárhoz kezdve a sajátos vegyületek előállításának módszeréig kutathatják az információkat MI-rendszerekkel új terápiák megtalálása vagy a betegségek jobb megértése érdekében.

Ezen adatok védelme szilárd biztonsági intézkedéseket igényel, beleértve az üzleti titkok megjelölését, a hozzáférés korlátozását, az alkalmazottak titoktartási képzését, digitális biztonsági intézkedések alkalmazását, valamint annak biztosítását, hogy a harmadik féllel kötött megállapodások a partnereket hasonló titoktartási intézkedések alkalmazására kötelezzék.

Összefoglalásként megállapíthatjuk, hogy az MI legnagyobb előrelépései a gyógyszeriparban és a biotechnológiában még váratnak magukra. Azok a vállalatok, amelyek stratégiaileg védik szellemi tulajdonukat, sikeresek lehetnek, és kihasználhatják az MI kínálta lehetőségeket.